

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO SAUGUMO AKADEMIJA

KĘSTUTIS JOCIUS
APLINKOSAUGOS TEISĖ

GYVŪNŲ AUGINTINIŲ BEI ŪKIO GYVŪNŲ GEROVĖS IR
ŽMOGAUS TEISIŲ Į JUOS SUDERINAMUMAS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
Prof. Dr. Birutė Pranevičienė

KAUNAS

2025

TURINYS

IVADAS.....	3
1. GYVŪNŲ GEROVĖS UŽTIKRINIMO SVARBA	5
1.1 Gyvūnų gerovės samprata	5
1.2 Gyvūnų gerovės reikšmė	8
2. GYVŪNŲ AUGINTINIŲ BEI ŪKIO GYVŪNŲ GEROVĖ	11
2.1 Ūkio gyvūnų gerovės užtikrinimas	11
2.2 Gyvūnų augintinių gerovės užtikrinimas.....	12
3 GYVŪNŲ GEROVĖS UŽTIKRINIMO TEISINIS REGULIAVIMAS	16
3.1 Ūkio gyvūnų gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Europos Sąjungoje.....	16
3.2 Gyvūnų augintinių gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Europos Sąjungoje	19
3.3 Ūkio gyvūnų gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Lietuvoje	20
3.4 Gyvūnų augintinių gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Lietuvoje	25
4 PRAKTINIS GYVŪNŲ GEROVĖS ĮGYVENDINIMAS	30
4.1 Gyvūnų gerovės užtikrinimo administracinės atsakomybės aspektai.....	30
4.2 Gyvūnų gerovės užtikrinimo baudžiamosios atsakomybės aspektai	50
IŠVADOS.....	54
PASIŪLYMAI.....	56
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	57
SANTRAUKA.....	66
SUMMARY	68
AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA.....	70

IVADAS

Baigiamojo darbo aktualumas ir tiriama problema.

Gyvūnų gerovė – gyvūnų būklė, kai jie nejaučia fizinių, psichinių kančių ir yra gerai prisitaikę prie šiems sukurtų gyvenimo sąlygų¹. Kiekviena gyvūnų rūšis, dėl atliekamo specifinio vaidmens, yra labai svarbi dedamoji ekosistemoje. Šie išlaiko ekosistemos pusiausvyrą, darnų funkcionalumą būdami mitybos grandinės dalimi, kontroliuodami tarpusavio populiaciją, palaikydami aplinkos formavimą bei atlikdami kitus, aplinkai svarbius procesus.

Pastarojo amžiaus visuomenėje daugėja aktyvių judėjimų už laisvą, suverenų, gerovės gyvenimą, nepriklausomai kas ir koks esi žmogus, gyvūnas, augalas ar kita rūšis. Visuomenė palaipsniui įvertina, jog gyvūnai kaip ir žmonės, jaučia skausmą, baimę, kitas kančias, todėl kiekvieno žmogaus moralinė ir teisinė pareiga, šiais pasirūpinti, juos ginti ir saugoti².

Žmogus yra stipriai priklausomas nuo ūkio gyvūnų. Šių skaičius Lietuvos ūkiuose 2024 metais peržengęs 12 milijonų ribą. Ūkio gyvūnai ūkininkui teikia didelę ekonominę naudą būdami maistine ar kita (kailis, oda) produkcija, taip pat kaip dirbamoji jėga. Tuo tarpu ūkio gyvūnų nelaikančiam žmogui, šių maistiniai produktai yra svarbūs mityboje, oda, kailis yra plačiai naudojami nešiojamuose drabužiuose, interjero ar kitose detalėse. Netinkama ūkio gyvūnų priežiūra sukelia ne tik savaime suprantamas sveikatos problemas, tačiau ir ekonominius nuostolius.

Glaudžiausią socialinį, emocinį ryšį žmogus užmezga su gyvūnais augintiniais. Lietuvoje, 2024 metų pradžioje, oficialiai užregistruotų gyvūnų augintinių skaičius siekė arti 400 tūkstančių. Žmogaus įgytas gyvūnas ne tik suteikia jaukumo namuose, šie yra puikūs kompanionai fizinėje ar emocinėje vienvietėje - bendravimas, žaidimas ar gyvūno glostymas mažina streso ar nerimo lygį. Gyvūno pavertimas naminiu, juos atiboja nuo rūšiai būdingų instinktų, todėl šie tampa priklausomi nuo žmogaus priežiūros. Netinkamai ar nepakankamai priežiūrimas gyvūnas patiria fizines, psichines kančias, dėl ko atsiranda įvairios ligos, elgesio sutrikimai.

¹ Julius Buivydas ir Rolandas Bleizgys, „Gyvūnų gerovės tyrimai robotizuotoje karvidėje“, *Agroinžinerija ir energetika: VDU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo žurnalas*, (2020): 139-143.

<https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/a1ee1787-6dac-49e6-b974-11c3299e257b/content>

² Birutė Pranevičienė ir Aistė Vieraitytė „Gyvūnų konfiskavimas dėl žiauraus elgesio su jais“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: mokslinis žurnalas*, (2022): 120-135. <https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/9554f232-b44d-41f6-b55e-2384721ebf75/content>

Užtikrinti gyvūnų gerovę bei ją derinti su žmogaus teisėmis į gyvūnus, siekiama teisinėmis priemonėmis. Atsakomybės pagrindu, stengiamasi paveikti asmens vidinę dorovinę būseną, mąstymą, sąžinę. Svarbu išsiaiškinti ar taikomi teisiniai įrankiai praktikoje yra pakankami užtikrinti gyvūnų gerovę ir šią suderinti su žmogaus teisėmis į gyvūnus.

Tyrimo objektas.

Gyvūnų augintinių bei ūkio gyvūnų gerovės ir žmogaus teisių į juos suderinamumas.

Tyrimo tikslas.

Atskleisti teisinio reguliavimo, kuriuo siekiama suderinti gyvūnų augintinių bei ūkio gyvūnų gerovę ir žmogaus teisių į juos, įgyvendinimo praktiką.

Tyrimo metodologinis pagrindas.

Remiantis mokslinės literatūros, teisės aktų ir kitų šaltinių analize, bus pateikiami gyvūno ir žmogaus santykio suderinamumo moraliniai ir teisiniai aspektai. Teismų praktikos, administracinių nusižengimų, baudžiamųjų nusikalstamų veikų statistinių duomenų analize, pokalbių su ekspertais, asmeninės patirties dirbant 4 metus policijos įstaigose pagrindu, pateikiamas Lietuvoje taikomų teisės normų, kuriomis siekiama suderinti gyvūnų gerovę ir žmogaus teises į gyvūnus, vertinimas. Atsakymai leis nustatyti, kurios teisės normos Lietuvoje praktiškai veikia ir atlieka gyvūnų gerovės ir žmogaus teises į gyvūnus suderinamumo funkciją bei kurias reikėtų keisti ar papildyti.

Ginamasis teiginys.

Gyvūnų gerovės užtikrinimas reikalauja, kad žmonės atsisakytų asmeninių interesų, kurie kelia fizinės ar psichinės kančias gyvūnams.

Darbo tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai.

1. Pristatyti gyvūnų gerovės sampratą ir reikšmę.
2. Išanalizuoti gyvūnų gerovės užtikrinimo teisinius aspektus.
3. Atlikti praktinio gyvūnų gerovės įgyvendinimo analizę.
4. Aptarti gyvūno gerovės užtikrinimo galimybes ir būdus.

Darbo struktūra.

Darbas susideda iš keturių skyrių. Pirmame skyriuje analizuojami gyvūnų gerovės svarbos aspektai, pristatoma gyvūnų gerovės samprata, reikšmė. Antrame skyriuje pateikiama gyvūnų gerovės ir žmogaus teisių į gyvūnus teisiniai aspektai. Trečiame skyriuje atliekama praktinio gyvūnų gerovės ir žmogaus teisių į gyvūnus įgyvendinimo analizė. Ketvirtame skyriuje aptariamos gyvūno gerovės užtikrinimo galimybės ir būdai.

1. GYVŪNŲ GEROVĖS UŽTIKRINIMO SVARBA

1.1 Gyvūnų gerovės samprata

Gyvūnų gerovė, bendraja prasme, suvokiama kaip tinkamų gyventi sąlygų, atitinkančių fiziologinius, socialinius, saugumo, savirealizacijos gyvūno poreikius, užtikrinimas. Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme gyvūnų gerovė yra apibrėžiama kaip optimalių gyvūno fiziologinių ir etologinių poreikių tenkinimas³.

Gyvūno ir žmogaus pirmoji sąveika įvyko labai senai, mokslininkai nėra nustatę tikslaus laikmečio, tik yra numanoma, jog 1995 metais, Vokietijoje, Schöningen mieste rasti 4 iečių likučiai, datuojami 400000 metų prieš Kristų, kurių vienas buvo vis dar įsmeigtas į arklio dubenį, sąlygoja žmogaus medžiojamų gyvūnų faktą⁴. Pirmųjų žmonių vienas iš pagrindinių gyvenimo tikslų buvo – užsitikrinti kuo įmanoma ilgesnę pačių egzistenciją. Šie susidūrė su įvairiausiais iššūkiais, jiems reikėjo prisitaikyti prie kintančių klimato, aplinkos sąlygų, prasimanyti maisto, apsisaugoti, išgyti susirgus, todėl galima numanyti, jog gyvūno gerovės klausimas šiems nebuvo svarbus bei aktualus⁵. Net ir bėgant amžiams, pastebima, jog žmonės linkę save vertinti aukščiau gyvūnų atžvilgiu. Toks požiūris gali būti kildinamas iš religinių įsitikinimų, kur krikščionių „Biblijoje“ yra skelbiama, kad Dievas laimindamas žmones tarė: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir užvaldykite ją, viešpataukite jūros žuvims, padangių paukščiams ir kiekvienam gyvam padarui, kuris kruta ant žemės“⁶. Panašaus pobūdžio pasamprotavimų, susijusių su hierarchiniu žmonių bei gyvūnų išsidėstymu, galima įžvelgti ir senovės filosofo, to laikmečio nuomonės formuotojo, Aristotelio veikale „Politika“⁷: „Augalai yra vardan gyvūnų, o gyvūnai vardan žmogaus...“

Atkreiptinas dėmesys, jog feminizmo, kaip judėjimo už moterų lygias teises, vyrų atžvilgiu, pirmoji banga buvo tik devynioliktojo mūsų eros amžiaus viduryje. Moterys būrėsi vedinos bendro

³ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2023m. Lapkričio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

⁴ „Archaeology“ World's Oldest Spears, žiūrėta 2025m. Sausio 31d. <https://archive.archaeology.org/9705/newsbriefs/spears.html>

⁵ Potts, Richard, ir Christopher Sloan, „What does it mean to be human?“, *National Geographic Books*, (2010), 45-53 https://humanorigins.si.edu/sites/default/files/HO_044_055_CHAP_3.pdf

⁶ Antanas Rubšys ir Česlovas Kavaliauskas, *Biblija: Pradžios knyga*, (Ekumeninis leidimas, 1999), 1 skyrius. <https://www.bible.com/lt/versions/420-lbd-eku-a-rub%C5%A1io-ir-%C4%8C-kavaliausko-vertimas-su-antrojo-kanono-knygomis>

⁷ Aristotelis, *Politika*, 1997, 1 knyga, 8 skyrius. <https://academiaadfontes.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/02/aristotelis-politika-1.pdf>

tikslo – užsitikrinti teisę balsuoti ir tokiu būdu sustiprinti socialines teises. Tai rodo, jog dar visai neseniai patys žmonės pradėjo judėti lyčių lygių teisių link⁸. Panašumų į feminizmą, kaip socialinį reiškinių, galima įžvelgti ir gyvūnų gerovėje - atsirandantys aktyvūs žmonių judėjimai, organizacijos, paramos fondai, viešai pasisakantys gyvūnų gerovės klausimais, prisideda prie probleminių sričių iškėlimo į dienos šviesą.

Lyčių lygybės analizės vienas iš pagrindinių aspektų yra moralė. Moralė suvokiama kaip dorovinis žmogaus elgesys, grįstas visuotinai suformuotų vertybių, principų, taisyklių, nusakančių, koks elgesys laikomas geru, teisingu arba neteisingu ir blogu. Aistė Bartkienė moksliniame straipsnyje „Moralės ribos ir paribiai: nuo bioetikos iki gyvūnų teisių“ pateikia J. Bairdo Callicotto teiginį: „Moraliniai įsipareigojimai yra glaudžiai susiję su bendruomeniniais santykiais, o bendruomenė yra suprantama pačia plačiausia prasme – kaip biologinė bendruomenė“⁹. Šia įžvalga norėta atkreipti dėmesį, jog vienas kitu turime rūpintis, kadangi esame vienas nuo kito priklausomi.

Kaip atskaitos pradžios tašką, nuo kurio teise grįstoje visuomenėje pradėta skirti dėmesio gyvūnų gerovei, galima laikyti devynioliktojo amžiaus pradžia, kai 1822 metais, Jungtinėje Karalystėje, buvo pasirašytas pirmasis gyvūnų apsaugą reglamentuojantis bei baudas už žiaurų elgesį su gyvūnais nustatantis teisės aktas¹⁰. Šis teisės aktas yra vadinamas „Martin's Act“, kadangi jį sudarant remtasi tuometinio vieno žymiausių kovos už gyvūnų teises asmens, Richardo Martino samprotavimais¹¹. Šio teisės akto pasirašymas rodo ieškojimą kelių į žmonių sąmoningumą ir moralę, gyvūnų atžvilgiu.

Dvidešimtojo amžiaus vidurys yra laikomas aktyviuoju aplinkosauginių problemų sprendimų ieškojimo pradžia. Dėl pramonės proveržio, inovacijų, neatsakingo gamtos išteklių naudojimo, žmonių skaičiaus bei poreikių augimo, urbanizacijos, greito ir nesąmoningo vartojimo sukeltamų padarinių, pasaulis susidūrė su klimato kaitos, biologinės įvairovės nykimo, oro, vandens taršos,

⁸ Devyani Puri. „Feminism: Past and present“, *International Journal of Literary Studies* (2015): 117. <https://www.proquest.com/openview/7893b40116b3fe8f711923e147ffa989/1?cbl=2032131&pq-origsite=gscholar>

⁹ Aistė Bartkienė, *Moralės ribos ir paribiai: nuo bioetikos iki gyvūnų teisių* (2017): 57-70. <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2017~1519655906990/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>

¹⁰ David, Thomas, „Improving the Law for Animals: a Campaigning Lawyer's Perspective“, *Liverpool Law Review*, (2022): 107-121. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8781699/pdf/10991_2022_Article_9293.pdf

¹¹ „Sentient media“ *Martin's Act at 200 — Reflecting on the First Animal Welfare Law*, žiūrėta 2024m. Lapkričio 22d. <https://sentientmedia.org/martins-act-at-200/>

susikaupusių atliekų tvarkymo bei kitomis aplinkosauginėmis problemomis¹². Dėl žmonių, augalams, gyvūnams bei kitoms rūšims kilusio egzistencinio pavojaus, visuomenė buvo priversta globaliai spręsti aplinkosaugines problemas. Esminiu proveržiu tapo 1972 metais įvykusi Pasaulinė aplinkosaugos konferencija Švedijoje, Stokholme. Šios konferencijos metu aptarti globaliai patiriami aplinkosauginiai iššūkiai. Nors „Stokholmo konferencijos“ metu išsikelti tikslai nebuvo tiesiogiai susiję su gyvūnų gerovės užtikrinimu ir susidaro įspūdis, jog priimtų aplinkosauginių politinių sprendimų pasekmės yra tarsi šalutinis poveikis, teigiamąją prasme, gyvūnų gerovei, tačiau priimti sprendimai buvo nukreipti į ekosistemų, biologinės įvairovės išsaugojimą, o tai apima ir gyvūnų gerovę. Po „Stokholmo konferencijos“, dvidešimtajame amžiuje vyko ir kitos konferencijos – 1979 metais „Pasaulinė klimato konferencija“ (JAV); 1992 metais „Jungtinių Tautų aplinkos ir plėtros konferencija“ (Brazilija); 1997 metais „Kioto konferencija“ (Japonija), kurios turėjo vienokį ar kitokį poveikį gyvūnų gerovei.

Europos Sąjunga yra vertinama, kaip taikanti vienus aukščiausių standartų aplinkosaugos srityje. Nuo dvidešimt pirmojo amžiaus Europos Sąjungoje yra bandoma spręsti biologinės įvairovės nykimo problemas sudarant veiksmų planus ir strategijas. Naujausia iš jų – 2030 m. biologinės įvairovės strategija, padėsianti užtikrinti, kad iki 2030 m. Europos biologinė įvairovė pradėtų atsigauti. Šioje strategijoje, kuri yra Europos žaliojo kurso dalis, nustatomi įsipareigojimai ir veiksmai biologinei įvairovei ir gerai veikiančioms ekosistemoms apsaugoti ir atkurti¹³.

Apibendrinus galima teigti, jog visuomenės raidoje, dėl pačios žmonės užklumpančių egzistencinių iššūkių, gyvūnų gerovės užtikrinimo procesas amžius liko paraštėje. Gyvūnų gerovės užtikrinimo užuomazgos atsirado pakankamai nesenai, 1822 metais, Jungtinėje Karalystėje, pasirašius pirmąją gyvūnų apsaugą reglamentuojantį bei baudas už žiaurų elgesį su gyvūnais nustatantį teisės aktą „Martin's Act“, tačiau šis buvo tik vietinės reikšmės. Proveržiu aplinkosaugoje tapo 1972 metais įvykusi Pasaulinė aplinkosaugos konferencija („Stokholmo konferencija“), kurios metu išsikelti tikslai nebuvo tiesiogiai susiję su gyvūnų gerovės užtikrinimu, tačiau priimti sprendimai buvo nukreipti į ekosistemų, biologinės įvairovės išsaugojimą. Šie tikslai išlieka aktualūs ir sprendžiami dvidešimt pirmajame amžiuje, sudarant veiksmų planus ir strategijas.

¹² Rasa Ragulskytė - Markovienė, *Aplinkos teisė*, Eugrimas, 2005, 16-17.

<https://books.google.lt/books?id=jOW463w7svkC&lpg=PA5&ots=mm4eb5o7UI&dq=Tarptautin%C4%97%20aplinkos%20teis%C4%97&hl=lt&pg=PA16#v=onepage&q&f=false>

¹³ „Eur-Lex“ Ekosistemos, žiūrėta 2025m. Sausio 2d. <https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/glossary/ecosystem.html>

1.2 Gyvūnų gerovės reikšmė

Kiekviena gyvūnų rūšis, dėl atliekamo specifinio vaidmens, yra labai svarbi dedamoji ekosistemoje - funkcinėje gyvųjų ir negyvųjų aplinkos elementų sistemoje, kuriuos jungia tarpusavio ryšiai, medžiagų apykaitos bei energijos pasikeitimo procesai¹⁴. Šie išlaiko ekosistemos pusiausvyrą, darnų funkcionalumą būdami mitybos grandinės dalimi, kontroliuodami tarpusavio populiaciją, palaikydami aplinkos formavimą (pavyzdžiui bičių apdulkinimas) bei atlikdami kitus, aplinkai svarbius procesus.

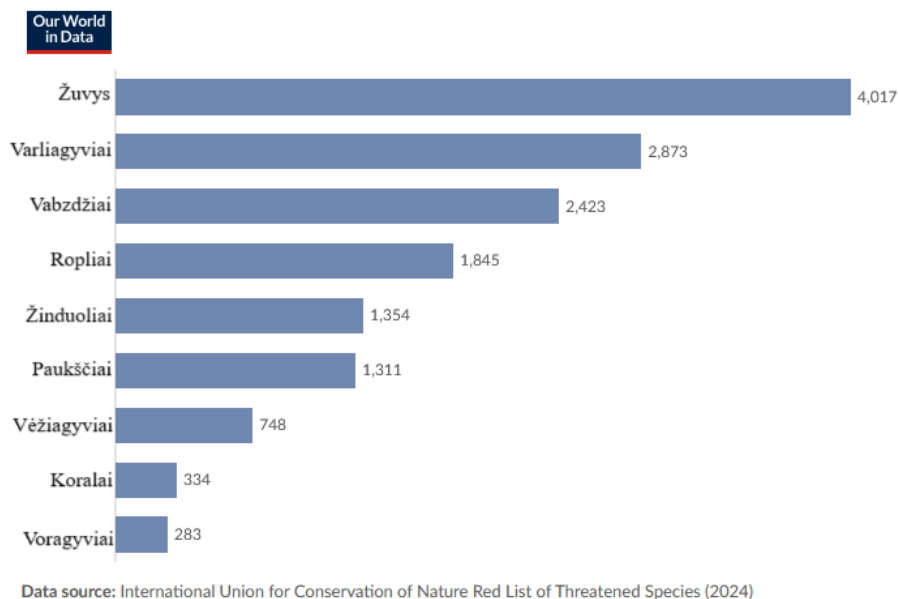
Vienas iš aplinkosaugos tikslų, kurį siekiama įgyvendinti ugdant visuomenės sąmoningumą yra biologinės įvairovės išsaugojimas. Aplinkosauginis visuomenės sąmoningumas pasireiškia suvokimu, jog aplinka yra trapi ir nepakeičiama, šią privalu saugoti ir tausoti, pradedant nuo pačio savęs. Gyvūnai patys augdami įgyja įgūdžius pasirūpinti savimi natūralioje aplinkoje, tačiau augantis žmonių kiekis, poreikiai, urbanizacija, pramonės plėtra, išaugino žmogaus įtaką gyvūnų gyvenime, gyvūnams tapo sunkiau surasti gyvenamąją vietą, maisto dėl aplinkos pokyčių (naikinamų buveinių, taršos, klimato kaitos ir kitų veiksnių).

Antropocentriškas aplinkos suvokimas dažnai nusveria gyvūnų gerovės užtikrinimo svarbą. Gyvūnų gerovė – būklė, kai gyvūnai nejaučia fizinių, psichinių kančių ir yra gerai prisitaikę prie šiems sukurtų gyvenimo sąlygų¹⁵. Visuomenė natūralizavusi šį apibrėžimą tarsi nustato žmogaus teisių į gyvūnus ribas, kurios prasideda nuo gyvūno gebėjimo kentėti. Gyvūnus nuo kančių siekiama apsaugoti teisės aktais, nukreiptais prieš žiaurų elgesį su jais, tačiau kartu yra leidžiama dalį gyvūnų rūšių skersti, naudoti moksliniuose tyrimuose, pramogoms (pavyzdžiui cirkas, zoologijos sodas) ir kitose veiklose. Tai rodo, jog visuomenė nėra pasiruošusi visapusiškai atsisakyti asmeninių interesų į gyvūnus, į šių kančias žiūri su tam tikru kompromisu, o kompromisai priklauso nuo moralės. Teisės aktuose numatomos kančias mažinančios priemonės, reikalavimai, optimaliems gyvūno fiziologiniams ir etologiniams poreikiams tenkinti.

Nykstančių gyvūnų rūšių skaičius signalizuoja nepakankamą visuomenės įsitraukimą užtikrinant gyvūnų gerovę. Paveikslėlyje Nr. 1 pateikiami 2024 metų statistiniai duomenys, nusakantys, kokiam skaičiui gyvūnų rūšių yra iškilusi išnykimo grėsmė.

¹⁴ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 16d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

¹⁵ Julius Buivydas ir Rolandas Bleizgys, „Gyvūnų gerovės tyrimai robotizuotoje karvidėje“, *Agroinžinerija ir energetika: VDU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo žurnalas*, (2020): 139-143. <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/a1ee1787-6dac-49e6-b974-11c3299e257b/content>

1 pav. Gyvūnų rūšių, kurioms gresia išnykimas, skaičius 2024 metais (*Šaltinis:* „Our world in data“ Number of species threatened with extinction)

Lentelėje matyti, jog didžiausia grėsmė yra iškilusi žuvims (>4 tūkst. Rūšių), toliau seka varliagyviai (>2 tūkst. Rūšių), vabzdžiai (>2 tūkst. Rūšių), ropliai (>1 tūkst. Rūšių), žinduoliai (>1 tūkst. Rūšių), paukščiai (>1 tūkst. Rūšių), vėžiagyviai (748 Rūšių), koralams (334 Rūšių), voragyviams (283 Rūšių)¹⁶. Problemas, tokias kaip gyvūnų buveinių naikinimą, aplinkos teršimą, brakonieriaavimą, nelegalią prekybą gyvūnais ar kitas neigiamo aplinkosauginio pobūdžio veikas nukreiptas prieš gyvūnus, siekiama spręsti tarptautiniu bendradarbiavimu, teisiniu reguliavimu, kuriant gyvūnų globos organizacijas, paramos fondus, savanorystės akcijomis, visuomenės švietimu. Lietuvoje, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba yra paskelbusi gyvūnų globėjų sąrašą, kurį sudaro net 90 nevyriausybiinių, pelno nesiekiančių organizacijų¹⁷. Įvedus internete į paiešką „gyvūnų paramos fondas“, jų yra taip pat apstu, šiems galima suteikti ne tik materialinę pagalbą, tačiau ir tapti savanoriu vykdomoje veikloje. Gyvūnų paramos fondai, gyvūnų globos namai rengia įvairias visuomenės šviečiamąsias programas, apraiškas galima pastebėti įvairiuose viešuosiuose renginiuose ir socialinėje erdvėje. Taip pat, Lietuviškoje televizijoje nemažai laidų, tokių kaip „Mūsų gyvūnai“, „Gyvūnų užkalbėtoja“, „Mano geriausias draugas“, „Gyvūnų pasaulis“, „Duok leteną“, „Gyvūnų

¹⁶ „Our world in data“ Number of species threatened with extinction, žiūrėta 2025 Kovo 16d.

<https://ourworldindata.org/grapher/number-species-threatened>

¹⁷ „Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba“ Gyvūnų globėjų sąrašas, žiūrėta 2025-04-10 <https://vmvt.lrv.lt/lt/gyvunu-sveikata-ir-gerove/gyvunu-gerove/gyvunai-augininiai/reikalavimai-gyvunu-globejams-ir-globos-namams/gyvunu-globeju-sarasas/>

manija“, kurie atlieka šviečiamąją funkciją.

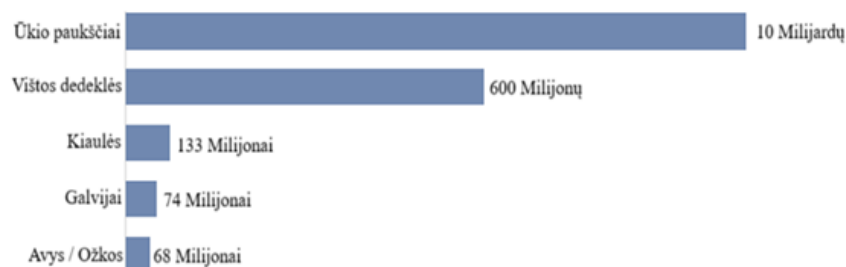
Apibendrinus galima teigti, jog kiekviena gyvūnų rūšis, dėl atliekamo specifinio vaidmens, yra labai svarbi dedamoji ekosistemoje. Visuomenės antropocentriškas aplinkos suvokimas dažnai nusveria gyvūnų gerovės užtikrinimo svarbą, nes žmonės nėra pasiruošę visapusiškai atsisakyti asmeninių interesų į gyvūnus. Kompromisu tarp gyvūno išnaudojimo ir gyvūno gerovės, laikytinos teisės aktuose numatomos kančias mažinančios priemonės, reikalavimai, optimaliems gyvūno fiziologiniams ir etologiniams poreikiams tenkinti. Nykstančių gyvūnų rūšių skaičius signalizuoja nepakankamą visuomenės įsitraukimą užtikrinant gyvūnų gerovę, tačiau šią problemą siekiama spręsti tarptautiniu bendradarbiavimu, teisiniu reguliavimu, kuriant gyvūnų globos organizacijas, paramos fondus, savanorystės akcijomis, visuomenės švietimu.

2. GYVŪNŲ AUGINTINIŲ BEI ŪKIO GYVŪNŲ GEROVĖ

2.1 Ūkio gyvūnų gerovės užtikrinimas

„Žemės ūkio paskirties gyvūnai yra auginami komerciniais tikslais, tačiau tai gyvi ir jautrūs organizmai“¹⁸. Remiantis Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymu, ūkinis gyvūnas laikomas ar veisiamas maistui, kailiams ir kitai produkcijai gauti, darbo ir kitais ūkininkavimo tikslais¹⁹. Pagal ūkio paskirties gyvūnų populiaciją Europoje, daugiausiai yra laikoma paukščių, galvijų, avių, kiaulių. Iš paukščių yra gaunama mėsos, kiaušinių produkcija, avys mums suteikia mėsos, pieno, vilnos produktus, kiaulės auginamos dėl mėsos. Iš galvijų galime gauti pieną, mėsą, šie buvo plačiai naudojami kaip darbo jėga (kaip transporto priemonė traukiant vežimą, žemės ūkyje, dirbamuose laukuose traukiant arklus), dabar šiuos pakeitė mechanizuota technika (galvijai, kaip darbo jėga dar sykiomis aptinkami primityvesniuose, provincijos, šeimų ūkiuose).

Ūkio gyvūnų populiacija yra kintanti. Tai lemia ekonominiai veiksniai, paremti gyvūnų produkcijos paklausa, aplinkos pokyčiais (palankios / nepalankios ūkiui gamtinės sąlygos), ligomis ir kitais elementais. Naujausi, 2024 metų ūkio gyvūnų populiacijos skaičiai Europoje atspindėti paveikslėlyje Nr. 2.

2 pav. Ūkio gyvūnų populiacija Europoje 2024m. pradžioje (Šaltinis: „Livestocker“ Poultry farming in Europe ir „Eurostat“ Agricultural production - livestock and meat)

Remiantis paskutiniaisiais 2024 metų duomenimis, Europoje yra laikoma apie 10 milijardų ūkio paukščių individų (vištos, žąsys, ančiukai, kalakutai), iš kurių apie 60 % yra vištos dedeklės²⁰. Tuo

¹⁸ Vytautas Ribikauskas "Triešių gerovė triušininkystės ūkiuose", *Rekomendacijos gyvulininkystei*, (2011): 61-72. <https://lsmu.lt/cris/entities/publication/40c7c417-d3f0-4223-abb1-fd4ae8100e81>

¹⁹ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2023m. Lapkričio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

²⁰ „Livestocker“ Poultry farming in Europe, žiūrėta 2025m. Vasario 3d. <https://livestocker.eu/2024/05/28/poultry-farming-in-europe/>

tarpu 2023 metų pabaigoje, 2024 metų pradžioje, Europoje buvo fiksuota 133 milijonai kiaulių, 74 milijonai galvijų, 68 milijonai avių / ožkų²¹.

Ūkiuose laikomų gyvūnų priežiūra yra išskirtinai sudėtinga. Remiantis ūkio gyvūnų populiacijos Europoje skaičiais, galima tik įsivaizduoti, kiek pastangų reikia įdėti, jog kiekvieno iš jų optimalūs fiziologiniai ir etologiniai poreikiai būtų patenkinti. „Apsaugant gyvūninės kilmės produkciją, svarbus vaidmuo tenka gamybinei aplinkai, kuri tiesiogiai veikia gyvūnus, jų gerovę, darbuotojų sveikatą, o esant padidintai taršai, gali pasiekti vartotoją“²². Norint užtikrinti gyvūnų gerovę vienas svarbiausių veiksnių yra mikroklimatas ūkiniame pastate, kurį sudaro temperatūra, oro santykinis drėgnis, dulkėtumas, apšvieta ir kiti elementai²³. Pavyzdžiui, per aukšta ar žema tvarto temperatūra labai įtakoja galvijų sveikatą ir produktyvumą²⁴. Ūkio gyvūnai turi būti aprūpinti maistu, vandeniu, gyvenimo sąlygos turi atitikti higienos, švaros, ventiliavimo, erdvės normas, reguliariai turi būti tikrinama šių sveikata.

Apibendrinus galima teigti, jog ūkio gyvūnai atlieka itin svarbų vaidmenį žmonių gyvenime. Šie prisideda prie žmonių gerovės teikdami maisto, kailio ar kitą produkciją, gali pasitarnauti ūkio darbuose. Ūkio gyvūnų populiacija Europoje yra labai didelė, todėl šių priežiūra, optimalių fiziologinių ir etologinių poreikių užtikrinimas yra išskirtinai sudėtingas.

2.2 Gyvūnų augintinių gerovės užtikrinimas

Gyvūnai augintiniai, žmonių tarpe dar yra vadinami naminiais gyvūnais. Remiantis paveikslėliu Nr. 3, matyti, jog Europos Sąjungoje yra registruota apie 349 milijonų gyvūnų augintinių, kurių populiariausios rūšys yra: katės, šunys, dekoratyviniai paukščiai, smulkūs žinduoliai, vandens gyvūnai, ropliai²⁵. Tai lemia gyvūnų socialumas, jų prisijaukinimas evoliucinėje

²¹ „Eurostat“ Agricultural production - livestock and meat, žiūrėta 2025m. Vasario 3d. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agricultural_production_-_livestock_and_meat

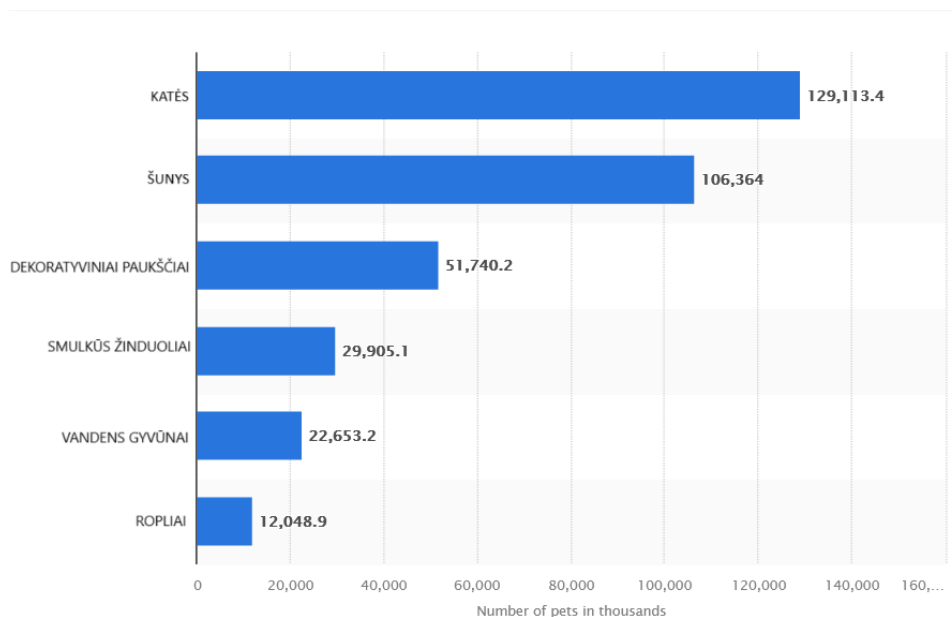
²² Ina Stuogė ir Vytautas Ribikauskas "Galvijų gerovės įvertinimas Lietuvos ūkiuose." *Specializuotas leidinys mėsinių galvijų augintojams*, (2016): 52-53. <https://lsmu.lt/cris/entities/publication/7b734d84-c6e4-49c8-852e-a2b12360e1d6>

²³ Indrė Strelkauskaitė - Buivydienė ir Rolandas Bleizgys. "Gyvūnų gerovės tyrimai mėsinių galvijų tvarte", *Agroinžinerija ir energetika: VDU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo žurnalas*, (2020): 18-21. <https://www.vdu.lt/cris/entities/publication/9ef58447-f650-4fc7-a61e-35d932b15ff5>

²⁴ Rokas Rozga ir Rolandas Bleizgys "Optimalaus mikroklimato formavimas mėsinių galvijų tvarte", *Agroinžinerija ir energetika: ASU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo ir gamybos žurnalas*, (2018): 110-114. <https://www.vdu.lt/cris/entities/publication/3305d32a-905a-4c30-a236-3ec889d3f278>

²⁵ „Statista“ Number of pet animals in Europe in 2023, by animal type, žiūrėta 2025m. Vasario 3d. <https://www.statista.com/statistics/453880/pet-population-europe-by-animal/>

eigoje, gebėjimas prisitaikyti prie žmogaus gyvenamosios aplinkos.

3 pav. Naminių gyvūnų populiacija Europoje 2023m. (Šaltinis: „Statista“ Number of pet animals in Europe in 2023, by animal type)

Stiprų vystymosi pagreitį išgyvenančioje šiuolaikinėje visuomenėje, gyvūno augintinio sąvoka tapo liberalesnė. Gyvūnams augintiniams vis dažniau priskiriami egzotiniai gyvūnai, tokie kaip driežai, gyvatės, papūgos, tarantulai, skorpionai ar kitos rūšys. Taip atsitiko dėl to, jog tarptautinėje prekyboje šiuos tapo lengviau įsigyti, tokių gyvūnų pasirinkimas tapo moda – būdu žmonėms išsiskirti. Keliamos egzotinių naminių gyvūnų nuotraukos, vaizdo įrašai socialiniuose tinkluose sulaukia daug dėmesio, „Patiktukų“, kurie suteikia šeimininkui laimės, pasitenkinimo (dopamino).

Egzotinių gyvūnų pavertimas gyvūnais augintiniais turi neigiamų padarinių. Visų pirma, sunku žmonių gyvenamąją aplinką pritaikyti tam tikroms egzotinių gyvūnų rūšims. Daugumai egzotinių gyvūnų natūralaus elgesio, kurį jie demonstruoja laukinėje gamtoje, tiesiog neįmanoma atkartoti nelaisvėje. Egzotiniai, gamtoje augantys laukiniai gyvūnai turi sudėtingą elgesio, socialinių, mitybos, klimato ir psichologinių poreikių. Pavyzdžiui gyvatės dažnai laikomos tokiose mažose talpyklose, kad jos negali ištiesti kūno, papūgos, kurios gamtoje retai būna vienos, dažnai laikomos pavieniauose mažuose narvuose²⁶. Maža to, laikyti egzotiškus gyvūnus yra brangu – medicininė priežiūra, maistas, buveinės ir kitos būtiniausios prekės yra labai brangios, visgi tai yra pavieniai gyvūnai žmogaus

²⁶ „World Animal Protection Canada“ 7 reasons why you shouldn't keep wildlife as exotic pets, žiūrėta 2025m. Kovo 19d. <https://www.worldanimalprotection.ca/blogs/7-reasons-why-you-shouldnt-keep-wildlife-pets/>

aplinkoje²⁷. Egzotiniai gyvūnai gali virsti šalyje invazine rūšimi, šie gali tapti agresyvūs, sužaloti aplinkinius, pernešti žmonėms pavojingas ar mirtinas ligas (pasiutligę, marą, herpeso virusus, salmonelę, poliomielitą, tuberkuliozę, uolinių kalnų dėmėtąją karštligę ir buboninį marą)²⁸. Egzotinių naminių gyvūnėlių paklausa skatina neteisėtą paukščių, žinduolių ir roplių prekybą, kurių dauguma miršta gaudomi ar vežami.

Teisinėje kalboje, gyvūnai augintiniai yra traktuojami kaip gyvūnai, laikomi estetiniams ir bendravimo poreikiams tenkinti²⁹. Estetiniams poreikiams galima priskirti gyvūno išvaizdą, elgseną, šie kreipia dėmesį į augintinio veislę dėl grožio ypatybių (pavyzdžiui spalvos, kailio tekstūros), formos, proporcijų, charakterio savybių. Taip pat, prie estetinių poreikių galima priskirti gyvūno augintinio būties teikiamą malonumą. Prisiglaudimas, gyvūno paglostymas mažina žmogaus streso lygį, juntamas emocinis palaikymas. Žmogaus ir gyvūno bendravimas pasireiškia įvairiomis formomis – kūno kalba, akių kontaktu, balso tonu, prisilietimu. Bendravimas su gyvūnu stipriai prisideda prie žmogaus psichologinės būklės dėl šių ištikimybės, „išklauso“, gebėjimo pakelti nuotaiką, išsaukiamo atsakomybės jausmo. „Mokslinių tyrimų duomenimis, vaikai, turintys naminių gyvūnų, vystosi greičiau už tuos vaikus, kurie jų neturi. Tokie vaikai lengviau bendrauja, greičiau susiranda draugų“³⁰. Kitaip tariant, normaliam bei visaverčiam augančio vaiko vystymuisi svarbus bet koks artimas kontaktas su kita gyva būtybe, turinčia emocijas, jausmus ir besileidžiančia į tarpasmeninio ryšio užmezgimą³¹. Verta paminėti, jog naminiai gyvūnai, yra akys į pasaulį

²⁷ „Lions Tigers and Bears“ Why Exotic Animals Aren't Pets: Support Sanctuaries, Not the Exotic Pet Trade, žiūrėta 2025m. Kovo 19d. <https://www.lionstigersandbears.org/why-exotic-animals-arent-pets-support-sanctuaries-not-the-exotic-pet-trade/>

²⁸ „Association of Zoos and Aquariums“ Why Wild Animals Don't Make Good Pets, žiūrėta 2025m. Kovo 19d. <https://www.aza.org/connect-stories/stories/why-wild-animals-dont-make-good-pets>

²⁹ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2023m. Lapkričio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

³⁰ Genė Šurkienė, Irina Jurenko, Andrius Kavaliūnas ir Rita Sketerskienė „Naminiai gyvūnai mokinių aplinkoje, elgesys su naminais gyvūnais ir mokinių žinios apie neigiamą gyvūnų įtaką vaikų sveikatai“, *Visuomenės sveikata: Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Visuomenės sveikatos instituto žurnalas*, (2013): 89-95. [https://visuomenessveikata.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2\(61\)/VS%202013%202\(61\)%20ORIG%20S%20Naminiai%20gyvunai.pdf](https://visuomenessveikata.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2(61)/VS%202013%202(61)%20ORIG%20S%20Naminiai%20gyvunai.pdf)

³¹ Paulius Stravinskas, Sigita Lesinskienė ir Genė Šurkienė „Naminių gyvūnų laikymo sąsajos su vaikų psichikos sveikata“, *Žurnalas: Vaikų pulmonologija ir alergologija* (2015): 71-74. https://www.pediatrica.org/multisites/pediatrica/images/stories/pdf/zurnalas/2015_1/vaiku%20alergologija%20ir%20pulmonologija_2015-1.pdf#page=71

akliesiems. Šunys neregiam pasitarnauja kaip vedliai, padedantys orientuotis aplinkoje³².

Nors bendrąja prasme suvokiamų gyvūnų optimalūs fiziologiniai ir etologiniai poreikiai išlieka panašūs, tačiau gyvūnai augintiniai turi specifinių išskirtinumų. Šie būdami žmonių tarpe, tampa priklausomi nuo žmogaus priežiūros. Naminiai gyvūnai yra sietini su gyvenimu uždaroje aplinkoje, kuri turi būti pritaikyta nevaržomam judėjimui, saugi, švari, komfortiška, privalo būti įkurta vieta maitinimuisi, gėrimui, gamtiniam reikalams atlikti. Šie specifiniai gyvūnų augintinių poreikiai išsivysto dėl adaptacijos prie žmogaus gyvenamosios aplinkos.

Apibendrinus galima teigti, populiariausios gyvūnų augintinių rūšys, tokios kaip katės, šunys, dekoratyviniai paukščiai, smulkūs žinduoliai, vandens gyvūnai, ropliai, yra laikomi žmonių estetiniams ir bendravimo poreikiams tenkinti. Šie gyvendami su žmogumi, adaptuojasi prie naminės aplinkos, atitrūksta nuo rūšiai būdingų įgūdžių apsirūpinti pačiu savimi, todėl išsivysto specifiniai pragyvenimo poreikiai, kuriais turi pasirūpinti gyvūno šeimininkas.

³² Mindaugas Paleckaitis „Naminiai gyvūnai – langas į pasaulį akliems“, *Mano ūkis* (2012): 52-53. <https://ismu.lt/cris/entities/publication/b2fe7cfb-0f0f-4a97-a144-c18fce162a7b>

3 GYVŪNŲ GEROVĖS UŽTIKRINIMO TEISINIS REGULIAVIMAS

3.1 Ūkio gyvūnų gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Europos Sąjungoje

Žvelgiant į pastarojo amžiaus tendencijas, Europos Sąjunga yra vertinama, kaip taikanti vienus aukščiausių standartų, siekiant užtikrinti gyvūnų gerovę. Europos Sąjunga priėmė daugybę teisės aktų, siekdama užtikrinti gyvūnų gerovę. Lisabonos sutartis, kuri buvo priimta 2007 metais, yra labai svarbi Europos Sąjungai. Ši iš dalies keičia Europos Bendrijos steigimo ir Europos Sąjungos sutartį, sustiprina Europos Sąjungos vaidmenį tarptautiniu mastu, patobulino veikimo principus, tad iš esmės, galima teigti, jog tai yra vienas iš pamatinių teisės aktų Europos Sąjungai, kaip ekonominiam ir politiniam dariniui³³. Šioje sutartyje yra taip pat skiriamas dėmesys ir gyvūnams. Tryliktame straipsnyje yra numatyta, jog: „Rengdamos ir įgyvendindamos Sąjungos žemės ūkio, žuvininkystės politiką, transporto politiką, vidaus rinkos, mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir kosmoso politiką, Sąjunga ir valstybės narės turi visokeriopai atsižvelgti į gyvūnų, kaip juslių gyvių, gerovės reikalavimus, taip pat gerbti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, papročius, ypač susijusius su religinėmis apeigomis, kultūros tradicijomis ir vietos paveldu“³⁴. Sutarties svarba visai Europos Sąjungai ir joje numatyti aspektai, saugantys gyvūnų gerovę, rodo, kad gyvūnų siekiama nepalikti paraštėse, šių problemos privalo būti aktualios ir sprendžiamos.

Ūkis ir pramonė – apimtimi, tai viena iš labiausiai paplitusių veiklos sričių, kur susiduria žmogaus interesai į gyvūnus. Europos Sąjungos teisės aktuose yra įtvirtinamas ir apibrėžiamas humaniškos žmogaus elgesio normos, ūkio gyvūno atžvilgiu. Analizuojant Europos Sąjungos direktyvas, reglamentus, galima išskirti atskirus ūkio veiklos etapus, su nurodymais, kaip turi būti pasirūpinta ūkio gyvūnu.

Ūkyje, kitaip tariant, fermoje laikomiems gyvūnams būtina tinkama visapusiška priežiūra. Ferma nėra ūkio gyvūnui natūrali aplinka, šią kontroliuoja žmogus, tad gyvūnas yra apribotas, kiek šis galės savimi pats pasirūpinti. Apibrėžti ūkio gyvūnų priežiūrą yra labai svarbu, siekiant užtikrinti humanišką elgesį bei tvarų veiklos vykdymą. Tarybos direktyvoje „Dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos“, yra skiriamas dėmesys ne tik ūkio gyvūnams, šis teisės aktas taikomas ir žuvims, ropliams ir varliagyviams (netaikoma laukiniams gyvūnams; gyvūnams, skirtiems varžyboms; bandomiesiems

³³„Faktų apie Europos Sąjungą suvestinė“ Lisabonos sutartis, žiūrėta 2024m. Balandžio 2d. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/5/lisabonos-sutartis>

³⁴ „Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį“, žiūrėta 2024m. Balandžio 2d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:12007L/TXT>

gyvūnams; bestuburiams gyvūnams)³⁵. Ši nustato bendras taisykles, optimalias sąlygas, kaip ir kur turi būti laikomi ūkiniai gyvūnai, yra numatytos prievolės užtikrinti pakankamą ūkio darbuotojų kiekį gyvūnams prižiūrėti, įpareigojimai kompetentingoms nacionalinėms institucijoms vykdyti kontrolės priemonės (patikrinimus) gyvūnų laikymo vietose³⁶.

Išskirtinis dėmesys turi būti skiriamas ūkio gyvūnų sveikatai. Europos tarybos reglamente „dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą“ yra nustatomas valstybių narių įpareigojimas užtikrinti, kad ūkio gyvūnai, jų sveikata ir gerovė atitiktų Europos Sąjungos teisės aktus, gyvūnų sveikata turi būti sekama, tikrinama ir kontroliuojama, jie turi turėti gyvūnų sveikatos pažymėjimus, patvirtinančius tinkamą sveikatą³⁷. Taigi, rūpestis gyvūnų sveikata yra labai svarbus ne tik dėl jų pačių gerovės - verta nepamiršti, jog šie yra mūsų mitybos grandinės dalis.

Svarbu užtikrinti ūkio gyvūnų gerovę, šiuos transportuojant. Siekiant užtikrinti, kad gyvūnai, vežami tarp Europos Sąjungos šalių, būtų apsaugoti nuo kančios ir būtų laikomasi jų gerovės standartų, priimtas Tarybos reglamentas „Dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas“. Šis teisės aktas nustato bendras taisykles, kaip turi būti vykdomas gyvūnų transportavimas Europos Sąjungos teritorijoje. Šiame teisės akte įtvirtintos nuostatos, jog transportuojamas gyvūnas turi būti vežamas tik taip, jog šis nesusižalotų ir nepatirtų didelių kančių, transporto priemonė privalo būti specialiai pritaikyta, kelionė turi būti suplanuota ir vykdoma trumpiausiu maršrutu, šios metu imamasi visų priemonių, būtiniams gyvūnų poreikiams tenkinti³⁸.

Svarbu užtikrinti ūkio gyvūnų gerovę, išgaunant mėsos produktus. Tarybos reglamente „dėl skerdžiamų gyvūnų apsaugos“ yra trumpai, tačiau aiškiai apibrėžta „skerdimo“ sąvoka - žmonėms vartoti skirtų gyvūnų žudymas³⁹. Kiek plačiau „Skerdimo“ sąvoka paaiškinama Europos konvencijoje

³⁵ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 98/58/EB, žiūrėta 2024m. Lapkričio 24d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:31998L0058>

³⁶ „Eur-Lex“ ūkio gyvūnų apsauga, žiūrėta 2025m. Vasario 2d. <https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/summary/protection-of-farmed-animals.html?fromSummary=30>

³⁷ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2017/625, žiūrėta 2025m. Vasario 4d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lit/TXT/?uri=CELEX%3A32017R0625>

³⁸ Tarybos reglamentas Nr. 1/2005, žiūrėta 2024m. Lapkričio 25d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005R0001>

³⁹ Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009, žiūrėta 2025m. Vasario 2d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/ALL/?uri=CELEX%3A32009R1099>

„Dėl skerdžiamų gyvūnų apsaugos“. Šiame teisės akte nurodoma, jog skerdimas, tai fiksuoto, apsvaiginto gyvūno mirtis dėl kraujo nuleidimo. Gyvūno fiksavimas, remiantis minėtu teisės aktu yra „bet kokios priemonės, varžančios gyvūnų judesius, kad būtų lengviau juos apsvaiginti arba paskersti“⁴⁰. Dar, šiame teisės akte nurodyta, jog skerdyklose naudojami įrenginiai, atliekami su jais veiksmai negali gąsdinti, kelti skausmą bei kankinti gyvūno, procesas turi būti atliekamas greitai ir efektyviai. Taip pat, yra keliama reikalavimai, gyvūnų laikymui skerdykloje, iki skerdimo. Tarybos reglamente „dėl skerdžiamų gyvūnų apsaugos“ yra numatyta, jog gyvūnų skerdimo veiklą vykdančiai, ūkio gyvūnams turi užtikrinti patogias sąlygas, šie turi būti laikomi švarioje aplinkoje, apsaugoti nuo sužeidimų bei ruošiami ir laikomi, atsižvelgiant į jų įprastinį elgesį. Iki skerdimo, gyvūnams, kiek įmanoma, neturi būti rodomas skausmas, kuris keltų baimę. Turi būti pasirūpinta, kad gyvūnai nepatirtų kančių dėl to, kad yra pernelyg ilgai nešeriami ar negirdomi. Taip pat, turi būti užtikrinama, kad gyvūnai skirti skerdimui, neturėtų sąveikos, kurios galima išvengti, su kitais gyvūnais, galinčiais pakenkti jų gerovei. Nurodytame tarybos reglamente yra numatyta, jog jei gyvūnai patiria didelį skausmą ar kančių, tuos gyvūnus laikantis asmuo turi imtis visų būtinų priemonių gyvūnams kuo greičiau nužudyti. Šiame teisės akte skiriamas dėmesys ir ritualiniam skerdimui – veiksams, atliekamiems laikantis religinių papročių. Ritualines procedūras turi atlikti tik kompetencijos sertifikatą turintys asmenys, šioms taikoma išimtis, leidžiama neapsvaigintiems gyvūnams nuleisti kraują nuosekliai perpjaunant dvi miego arterijas arba kraujagysles bei tuoju pat šiuos apsvaiginant. Gyvūnai prieš svaiginimą arba skerdimą turi būti atskirai suvaržomi, paskerdus gyvūną, prieš jį atpalaiduojant, šie privalo neturėti jokių sąmonės ir jautrumo požymių. Taigi, nors galutinis rezultatas vienokiu ar kitokiu atveju išlieka tas pats - gyvūnas miršta, tačiau siekiama procedūras vykdyti sukeliant kuo mažiau skausmo.

Gyvūnui mirus, turi būti pasirūpinta šių šalutinių produktų. Šalutiniu produktu yra laikomi: „gyvūnų kūnai arba jų dalys, gyvūniniai produktai arba kiti iš gyvūnų gauti produktai, neskirti vartoti žmonėms, taip pat ocai, embrionai ir sperma, viešojo maitinimo atliekos, kepimo aliejus, buvusieji maisto produktai, mėsinių ir skerdyklų atliekos, kraujas, plunksnos, pūkai, vilna, kailiai ir odos, gyvūnų gaišenos, mėšlas ir kiti produktai“⁴¹. Tarybos reglamente „dėl žmonių vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų“ detalizuotas šalutinių gyvūnų produktų tvarkymas. Šalutiniai gyvūnų produktai turi būti tvarkomi taip, jog būtų išvengiama užkrečiamųjų ligų plitimo, atliekos turi būti

⁴⁰ „Europos konvencija dėl skerdžiamų gyvūnų apsaugos“, žiūrėta 2024m. Balandžio 2d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.228605>

⁴¹ „Valstybinė maisto ir veterinarinė tarnyba“ Šalutiniai gyvūnų produktai, žiūrėta 2025m. Vasario 4d. <https://vmvt.lrv.lt/lt/gyvunu-sveikata-ir-gerove/gyvunu-sveikata/salutiniai-gyvuniniai-produktai/>

perdirbamos, sunaikinamos, saugant aplinką. Šalutiniai gyvūnų produktai perdirbami šiuos susmulkinant ir sterilizuojant slėgiu (deginimas aukštoje temperatūroje), o šalinamos patvirtintame sąvartyne. Būtina paminėti, jog iš šalutinių gyvūninių produktų, juos vieną ar daugiau kartų apdorojus, transformavus arba perdirbus, galima išgauti tinkamus naudoti gaminius – pašarus gyvūnams, trąšas, kosmetikos produktus (pavyzdžiui kremai, šampūnai, muilai), farmacinius produktus, biokurą ir kitus gaminius⁴². Taigi, gyvūnui mirus, seka eilė veiksmų, su tikslu tinkamai sunaikinti atliekas, kurios gali pakenkti ne tik žmonėms, bet ir gyvūnams arba šias atliekas, tinkamas naudoti, perdirbti ir kurti gaminius.

Apibendrinus galima teigti, jog Europos Sąjunga yra pagrįstai vertinama, kaip taikanti vienus aukščiausių standartų, siekiant užtikrinti gyvūnų gerovę. Europos Sąjungos teisės aktuose yra detalizuojama ūkio ir pramonės veikla, nuo gyvūno patekimo į fermą, iki šio mirties. Teisės normos yra orientuotos į gyvūno gerovę, vengiant skausmo, kančios, baimės, žiaurumo.

3.2 Gyvūnų augintinių gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Europos Sąjungoje

Gyvūnų augintinių, kaip ir ūkio gyvūnų gyvenimas susideda iš tam tikrų etapų. Šie gimsta, auga, atlieka rūšiai būdingą ir kartu žmogaus pritaikytą funkciją, kol galop miršta. Taip pat, tiek gyvūnams augintiniams, tiek ir ūkio gyvūnams, turi būti užtikrinami optimalūs fiziologiniai ir etologiniai poreikiai - pasirūpinama šių gyvenamąja aplinka, saugumu, maitinimu, fizine ir emocine sveikata. Dėl panašumu, gyvūnų augintinių ir ūkio gyvūnų gerovę apima tie patys Europos Sąjungos teisės aktai:

- Tarybos direktyva „Dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos“;
- Europos tarybos reglamentas „dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą“;
- Tarybos reglamentas „Dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas“;
- Tarybos reglamentas „dėl žmonėms vartoti neskirtų šalutinių gyvūninių produktų“.

Kita vertus, gyvūnai augintiniai ir ūkio gyvūnai turi ir tam tikrų skirtumų. Skiriasi šių gyvenimo būdas, paskirtis bei kai kurie poreikiai, todėl Europos Sąjunga siekdama užtikrinti naminių gyvūnų gerovę, teisėkūroje išskiria teisės normas, skirtas būtent jiems.

⁴² „Eur-Lex“ Žmonėms vartoti neskirti šalutiniai gyvūniniai produktai, žiūrėta 2025m. Vasario 4d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM:sa0025>

Europos Sąjunga yra orientuota užtikrinti gyvūnų augintinių saugumą. Europos konvencijoje „dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos“ yra sudaryta atsižvelgiant į namuose laikomų gyvūnų reikšmę visuomenei, dėl šių laikymo namuose skaičiaus atsirandančius rizikos veiksnius žmogaus ir kitų gyvūnų higienai, sveikatai ir saugumui. Šiame teisės akte yra numatomos naminio gyvūno šeimininko atsakomybės, šis negali augintinio paversti benamiu, privalo pasirūpinti maitinimu, judėjimo laisve. Taip pat, Europos konvencijoje „dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos“ yra įtvirtinta, jog prekiavimas, komercinis veisimas turi būti skaidrus ir atskaitingas kompetentingai nacionaliniai institucijai, chirurginės operacijos, numarinimas atliekamos tik dėl veterinarinių sanitarinių priežasčių (gyvūno labui)⁴³.

Europos Sąjungoje skiriamas dėmesys gyvūnų tarpvalstybiniam transportavimui. Europos reglamente „dėl gyvūnų augintinių vežimo nekomerciniais tikslais“ yra numatyta, jog gyvūnus augintinius galima vežti iš vienos Europos Sąjungos valstybės į kitą valstybę narę, jei gyvūnai yra paženklininti, paskiepyti nuo pasiutligės, turi gyvūno pasą, įrodantį jų tapatybę (vardas, gimimo data, veislė, rūšis, spalva, lytis), kuriame parašyta savininko ir įgalioto veterinarijos gydytojo duomenys ir informacija apie skiepą nuo pasiutligės⁴⁴. Toks gyvūnų žymėjimas padeda nenumatytu atveju identifikuoti gyvūnų, taip pat, vesti nacionaline bei kartu tarptautinę registruotų gyvūnų apskaitą, o skiepai nuo pasiutligės apsaugo tiek žmones, tiek gyvūnus nuo pavojingos virusinės ligos.

Apibendrinus, galima teigti, jog gyvūnų augintinių ir ūkio gyvūnų Europos Sąjungos teisinis reglamentavimas persipina. Kita vertus, šios dvi gyvūnų rūšys skiriasi gyvenimo būdu, paskirtimi, ryšiu su žmogumi bei kai kuriais poreikiais. Europos Sąjunga yra orientuota užtikrinti gyvūnų augintinių saugumą namų aplinkoje, skiriamas dėmesys gyvūnų tarpvalstybiniam transportavimui, ženklinimui, sveikatai.

3.3 Ūkio gyvūnų gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Lietuvoje

Ūkis, bendraja prasme, yra plačiai paplitusi verslo šaka Lietuvoje. Remiantis paskutiniaisiais Lietuvos Respublikos vyriausybės pateikiamais duomenimis, 2020 metais buvo registruota 132076 atskirų ūkių vienetų, šių skaičius didžiausias Kauno (2020 metais skaičius buvo arti 16000 atskirų ūkių), Vilniaus (2020 metais skaičius buvo virš 16500 atskirų ūkių), Utenos (2020 metais skaičius

⁴³ „Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos“, žiūrėta 2025m. Vasario 5d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.230381>

⁴⁴ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 576/2013, žiūrėta 2025m. Vasario 5d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A32013R0576>

buvo virš 16500 atskirų ūkių) apskrities rajonuose⁴⁵. Taip pat, prieš analizuojant teisinę bazę, reglamentuojančią ūkio gyvūnų gerovę bei apsaugą, būtina aptarti šios grupės gyvūnų populiaciją Lietuvoje, pateiktą paveikslėlyje Nr. 4⁴⁶.

		Gyvulių ir paukščių skaičius metų pradžioje vnt.					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lietuvos Respublika	Galvijai, iš viso	653 513	634 582	629 505	628 705	641 924	619 475*
	Karvės (melžiamos 2 metų ir vyresnės)	256 150	240 871	232 920	225 151	224 181	213 447*
	Kiaulės	572 015	550 835	580 389	573 840	517 421	487 832*
	Avys	164 257	152 137	140 568	136 909	135 636	128 918*
	Ožkos	14 309	15 149	14 746	14 690	14 994	14 703*
	Arkliai	12 934	12 773	12 809	12 502	12 301	
	Paukščiai, iš viso	11 836 292	8 649 035	8 363 576	9 026 290	9 930 899	
	Vištos, iš viso	11 562 086	8 476 444	8 124 101	8 897 452	9 728 859	
	Triušiai	115 769	74 233	62 397	58 814	49 576	
	Bičių šeimos ¹	197 956	203 506	209 188	216 511	231 813	

4 pav. Gyvulių ir paukščių skaičius Lietuvoje, metų pradžioje (*Šaltinis:* Oficialios statistikos portalas „Gyvulių ir paukščių skaičius metų pradžioje“).

Remiantis „Oficialios statistikos portalo“ duomenimis, Lietuvoje akivaizdžiai didžiausia ūkio gyvūno populiacijos rūšis yra paukščiai – vištos. Toliau rikiuojasi galvijai, karvės, kiaulės, avys ir kitos ūkio gyvūnų rūšys. Akivaizdu, jog Lietuvos ūkiuose yra laikomas didelis skaičius ūkio gyvūnų, todėl svarbus tinkamas ir aiškus gyvūnų gerovės užtikrinimo reguliavimas.

Norint išsiaiškinti teisinį gyvūnų apsaugos ir gerovės užtikrinimo Lietuvoje mechanizmą, atskaitos pradžios taškas turėtų būti Lietuvos Respublikos Konstitucija. Šio teisės akto, ketvirtajame skirsnyje „Tautos ūkis ir darbas“, 54 straipsnyje yra numatyta, jog: „Valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai. Įstatymu draudžiama niokoti žemę, jos gelmes, vandenį, teršti vandenį ir orą, daryti radiacinį poveikį aplinkai bei skurdinti augaliją ir gyvūniją“⁴⁷. Konstitucija Lietuvai yra pamatinis teisės aktas, kurio turi laikytis visi šalies gyventojai ir jokie žemesnės galios teisės aktai negali keisti joje numatytų principų.

⁴⁵ „Oficialios statistikos portalas“ Lietuvos aplinka, žemės ūkis ir energetika, 2022m., žiūrėta 2024m. Balandžio 4d. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-aplinka-zemes-ukis-ir-energetika-2022/zemes-ukis/bendroji-informacija>

⁴⁶ „Oficialios statistikos portalas“ Gyvulių ir paukščių skaičius metų pradžioje, žiūrėta 2024m. Balandžio 4d. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=adec9462-386b-4349-a9ed-d725032c26fe#/>

⁴⁷ „Lietuvos Respublikos Konstitucija“, TAR, žiūrėta 2024m. Balandžio 3d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.47BB952431DA/asr>

Ūkio gyvūnų gerovei užtikrinti ypač svarbus „Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“. Šio įstatymo paskirtis yra nustatyti „Valstybės ir savivaldybių institucijų ir kitų juridinių asmenų kompetenciją užtikrinant gyvūnų, kaip juslių būtybių, gerovę ir apsaugą, fizinių ir juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų filialų pareigas gyvūnų apsaugos ir gerovės srityje“, taip pat „humaniško elgesio su gyvūnais reikalavimus, kad gyvūnai būtų apsaugoti nuo žiauraus elgesio, kankinimo ir kito neigiamo poveikio ir būtų užtikrintas žmonių saugumas“. Taip pat, šio teisės akto normos apibendrina šias ūkio gyvūnų gerovės užtikrinimo sąlygas⁴⁸:

- Laikymas ir prižiūrėjimas – užtikrinamos gyvūno amžių, rūši, fiziologiją ir elgseną atitinkančios gyvenimo sąlygomis;
- Registravimas ir ženklavimas – atskirų rūšių gyvūnai privalo būti registruojami ir ženklinami teisės aktų numatyta tvarka;
- Veisimas – „Gyvūnų augintinių veisimas turi būti tikslinis, planuojamas ir neatsitiktinis“;
- Vežimas – sudaromos sąlygos vežti, kad gyvūnas būtų saugus, nesusižalotų, nepatirtų nereikalingo streso, gyvūnams vežti skirti konteineriai, turi būti pakankamo ploto ir aukščio, remiantis į gyvūno fizionomiją bei kelionės ilgį;
- Prekyba - turi būti vykdoma prekybą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka;
- Gydyimas - veterinarines procedūras gyvūnams turi teisę tik veterinarijos gydytojai, jeigu teisės aktuose nenustatyta kitaip;

Ūkio gyvūnų aprūpinimas tinkama aplinka, maistu, veisimu, veterinarine priežiūra, detalizuojamas valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakyme „dėl ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų patvirtinimo“. Šiame teisės akte yra detalizuojami minimalūs ūkio gyvūnų gerovės reikalavimai - pastovi jų priežiūra (ne rečiau kaip vieną kartą per dieną), šėrimas visaverčiais, gyvūno poreikius atitinkančiais pašarais, nesveikais atrodantiems ar sužalotiems gyvūnams suteikiama neatidėliotina veterinarinė pagalba, tinkamos, sveikatai nekenkiančios aplinkos užtikrinimas, draudžiamos ūkio gyvūnų veisimo procedūros, keliančios gyvūnui skausmą arba kančią. Šio teisės akto apimtis nėra didelė, tačiau bendrąja prasme, aprėpiama daug ūkio gyvūnų gerovei reikalingų priemonių ir reikalavimų.

Žvelgiant į ūkio gyvūnų aprūpinimą tinkamą aplinką detalčiau, kiekvienai šių rūšių taikomi skirtingi reikalavimai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu „dėl galvijų

⁴⁸ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2023m. Lapkričio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

pastatų technologinio projektavimo taisyklių ŽŪ TPT 01:2009 patvirtinimo“, šio teisės akto orientacija yra į nuostatas, garantuojančias galvijų gerovę, efektyvią gamybą, kokybišką maistą, švarią aplinką ir saugų darbą. Šiame teisės akte įtvirtintas pieninių ir mėsinių galvijų laikymas tvarte, ganyklose, saitiniu ir besaičiu būdu, detalizuojami pastatų patalpų ir įrangos matmenys ir plotų normos, reikalavimai karvių veršaviavimui, veršiukų laikymui, pašarų, vandens tiekimui, nuotekų, mėšlo tvarkymui, pateikiami patalpų vėdinimo, šildymo parametrai⁴⁹. Kailinių gyvūnų laikymo reikalavimai įtvirtinti valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakyme „dėl kailinių gyvūnų laikymo reikalavimų patvirtinimo“. Šiame teisės akte pateikiami patalpų tiek bendrieji (kailinių gyvūnų biologinius poreikius, įskaitant natūralią elgseną, atitinkantys laikymo reikalavimai), tiek ir specialieji (sukonkretinti) reikalavimai, skirti atskiroms kailinių gyvūnų rūšims (rudųjų lapių, nutrijų, trumpauodegių šinšių ir kitų rūšių)⁵⁰. Viščiukų broilerių laikymo sąlygos įtvirtintos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakyme „dėl viščiukų broilerių laikymo reikalavimų patvirtinimo“. Šiame teisės akte įvardijamas viščiukų broilerių tankumas paukštidės patalpoje (ne didesnis kaip 33 kg/m², patikrinimų metu atitikus reikalavimus, suteikiama galimybė skaičių didinti), detalizuojamas jų girdymo, lesinimas, ventiliavimas, garso lygis, apšvietimas, priežiūra, gydymas atitinkamame tankume⁵¹. Atskiras teisės aktas yra skirtas vištoms dedeklėms. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakyme „dėl vištų dedeklių gerovės reikalavimų patvirtinimo“ nurodoma, jog vištos dedeklės gali būti laikomos grindinėse paukštidėse arba narvinėse paukštidėse, pateikiami šių laikymo vietų specialieji reikalavimai, taip pat bendrieji girdymo, lesinimo, apšvietimo, ventiliavimo, triukšmo lygio, apšvietimo, priežiūros, gydymo dedeklių vištų reikalavimai⁵². Taigi, kiekvienai ūkio gyvūno rūšiai yra skiriamas atskiras dėmesys, su tikslu užtikrinti gerovę laikomoje aplinkoje.

⁴⁹ „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas dėl galvijų pastatų technologinio projektavimo taisyklių ŽŪ TPT 01:2009 patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A2F88F0BC640/asr>

⁵⁰ „Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakymas dėl kailinių gyvūnų laikymo reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3b5f51f0696a11e4b6b89037654e22b1/asr>

⁵¹ „Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakymas dėl viščiukų broilerių laikymo reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.51EC59E889B4/asr>

⁵² „Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakymas dėl vištų dedeklių gerovės reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/aa8edce0ddd611e99681cd81dcdca52c/asr>

Verta paminėti, jog pas ūkio subjektus yra vykdomi planiniai ar neplaniniai patikrinimai, kurių tikslas – nustatyti, kaip ūkio subjektai laikosi teisės aktų, vertinti informaciją apie ūkio subjektus, teikti metodinę pagalbą, įvertinti keliamą riziką aplinkai bei įgyvendinti kitas priemones, užtikrinančias tinkamą teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir mažinančias galimų pažeidimų skaičių⁵³. Jei šią kontrolę atliekantis pareigūnas nustato pažeidimus, ūkio subjektui yra surašomas privalomasis nurodymas, kuriuo įpareigojama: per tam tikrą terminą įgyvendinti teisės aktų reikalavimus; imtis priemonių, kad žala būtų sumažinta arba likviduota; įgyvendinti aplinkos atkūrimo priemonės. Jei privalomojo nurodymo ūkio subjektas nesilaiko, kontrolę vykdanči institucija kreipiasi į teismą, dėl privalomojo nurodymo reikalavimų įgyvendinimo⁵⁴. Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme yra numatyta, jog gyvūno paėmimą iš netinkamų gyventi sąlygų galima atlikti dar neįsiteisėjus teismo sprendimui dėl gyvūnų konfiskavimo⁵⁵.

Siekiant užtikrinti užkrečiamų ligų prevenciją ir kontrolę, atsekti ligos šaltinį ir kontaktus, gyvūnai yra registruojami, ženklinami. Atskiroms ūkio gyvūno rūšims yra taikomi individualūs registravimo ir ženklinimo reikalavimai bei formos. Kaip pavyzdys, arklinių šeimos gyvūnai ženklinami mikroschema ir duomenys yra suvedami į registrą, o tuo tarpu galvijams, avims, ožkoms įsegami ausų įsegai, su numeriais, kurie taip pat suvedami į registrą. Toks gyvūnų ženklimas ir registravimas taip pat padeda vesti statistinius duomenis, prisideda prie skaidrumo.

Norint prekiauti ūkiniais gyvūnais, privaloma laikytis gyvūno gerovės ir apsaugos reikalavimų. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakyme „dėl prekybos ūkiniais gyvūnais tvarkos aprašo patvirtinimo“, yra numatyta, jog prekybos ūkio gyvūnais vieta, turgavietė, turi būti įrengta taip, kad parduodami ūkiniai gyvūnai būtų apsaugoti nuo tiesioginių saulės spindulių ir kitų jų gerovei ir sveikatai kenksmingų nepalankių oro sąlygų, turi būti tinkamai ventiliuojama, apšviesta, ūkinių gyvūnų pardavėjas turi užtikrinti gyvūnų apsaugą nuo streso, patys gyvūnai turi turėti veterinarinį patvirtinimą.

⁵³ „Aplinkos apsaugos departamento prie aplinkos ministerijos direktoriaus įsakymas dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklių patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 14d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/058850a03e1f11eb8d9fe110e148c770/asr>

⁵⁴ „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas“, TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 14d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CB941ADCC055>

⁵⁵ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2023m. Lapkričio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

Lietuvoje atliekamam gyvūnų skerdimui taikomi gerovės principai. Mėsai skirtų ir užaugintų, sveikų gyvūnų skerdimas bei apsauga proceso metu vykdoma Europos Sąjungos teisės aktų nustatyta tvarka. Atskira tvarka ir reglamentavimas galioja priverstiniam gyvūnų skerdimui. Remiantis Valstybės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl gyvūnų priverstinio skerdimo“, kuris taikomas turintiems traumas, sutrikimus, nepagydomus, po nelaimingų atsitikimų gyvūnams, draudžiama priverstinai skersti gyvūnus, priešmirtinės agonijos būsenos, sergančius užkrečiamosiomis ligomis, išliesėjusius gyvūnus, esant gyvūno gaišimo grėsmei stichinių nelaimių metu, ir gyvūnus, patyrusius traumą vežant⁵⁶. Taip yra dėl to, jog po priverstinio skerdimo mėsa yra tiekama rinkai. Priverstiniu skerdimu siekiama kuo greičiau nutraukti gyvūno kančias. Subjektyviau vertintinas ritualinis skerdimas. Šis metodas išsiskiria tuo, jog yra laikomasi religinių apeigų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu „dėl ritualinio skerdimo, kontrolės, mėsos apskaitos, ženklinimo ir realizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, leidžiama gyvūnus skersti, kai jiems esant neapsvaigintiems nuleidžiamas kraujas nuosekliai perpjaunant dvi miego arterijas arba kraujagysles⁵⁷. Po skerdimo, su šalutiniais gyvūno produktais atliekamas jų surinkimas, rūšiavimas, sandėliavimas, pjaustymas, šaldymas ar kitoks apdorojimas⁵⁸.

Apibendrinus galima teigti, jog ūkinė veikla Lietuvoje yra labai populiari, šalyje veikia daug ūkio vienetų, kuriuose laikoma atitinkamas skaičius gyvūnų. Lietuvos teisės aktuose, pradedant nuo Konstitucijos, yra skiriamas dėmesys gyvūnų gerovei užtikrinti. Kituose teisės aktuose detalizuojami reikalavimai gyvūnus įsigyjant, auginant, veisiant, vežant, parduodant, skerdžiant, pasirūpinant po šių mirties.

3.4 Gyvūnų augintinių gerovės užtikrinimo teisiniai aspektai Lietuvoje

Lietuvoje gausu gyvūnų augintinių mylėtojų. Remiantis paveikslėlyje Nr. 5 pateiktais žemės ūkio duomenų centro metinės ataskaitos duomenimis, Lietuvoje, iki 2025 m. sausio 1 d., viso

⁵⁶ „Lietuvos Respublikos Valstybės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl gyvūnų priverstinio skerdimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Vasario 6d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BC17E1F5812C/asr>

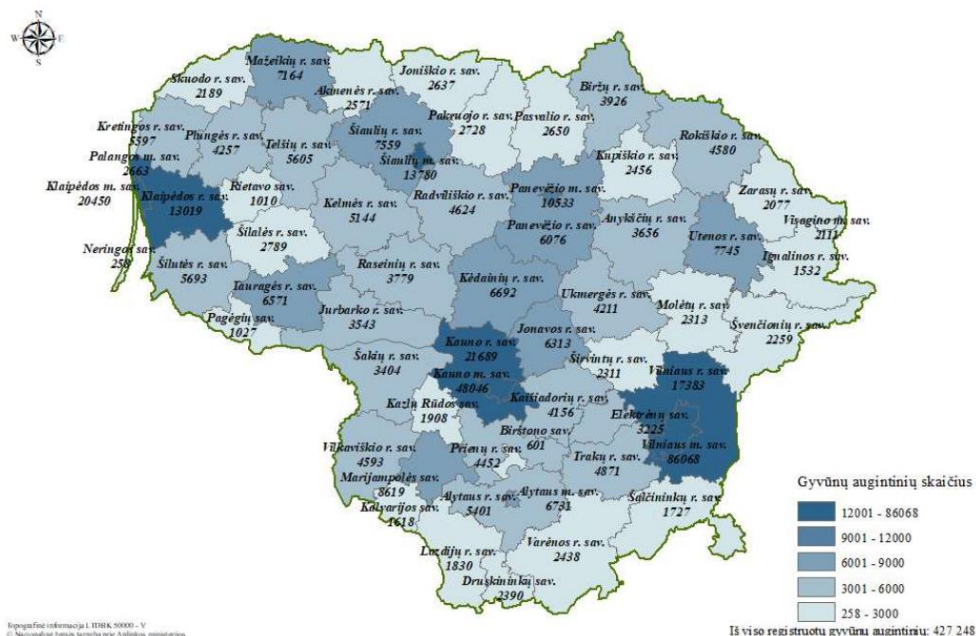
⁵⁷ „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas dėl ritualinio skerdimo, kontrolės, mėsos apskaitos, ženklinimo ir realizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, žiūrėta 2024m. Balandžio 3d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/06eaa9108f5d11e4a98a9f2247652cf4>

⁵⁸ „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių tvarkymo ir apskaitos reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 3d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.76B45EF6FE5A/asr>

registruota gyvūnų 427248 augintinių⁵⁹. Šie skaičiai rodo, jog bene kas septintas Lietuvos gyventojas yra gyvūno augintinio savininkas. Taip pat, statistiniai duomenys atskleidžia emocinius poreikius, kadangi gyvūnai augintiniai dažnai įsigijami kaip gyvenimo kompanionai, žmonėms šie yra kaip šeimos nariai.

1. Gyvūnų augintinių skaičiaus pasiskirstymas savivaldybėse 2025 m. sausio 1 d.

3

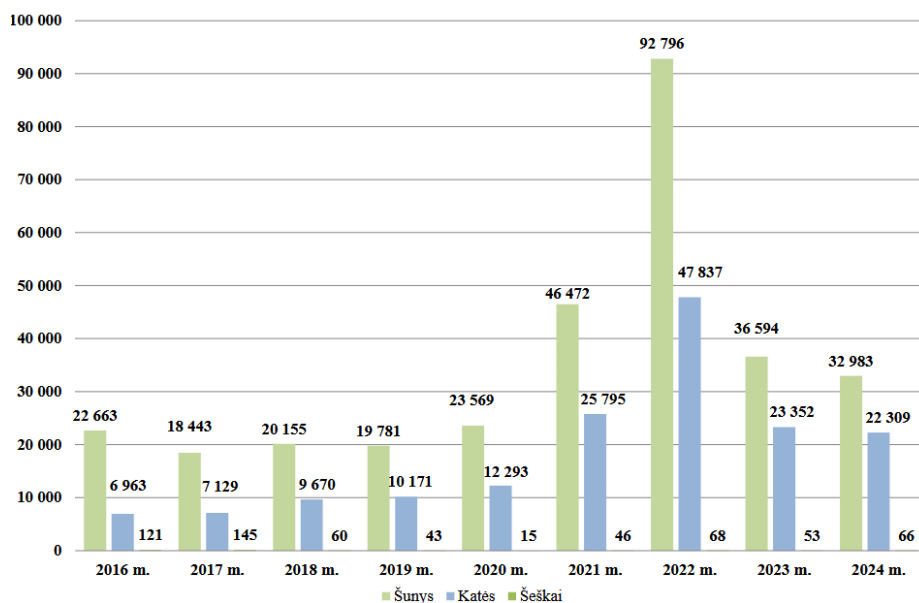
5 pav. Gyvūnų augintinių skaičiaus pasiskirstymas savivaldybėse 2025 m. sausio 1 d.
(Šaltinis: Valstybinės ūkio duomenų centro metinės ataskaitos duomenys)

Taip pat, žemės ūkio duomenų centras, 2025 metų ataskaitoje, paveikslėlyje Nr. 6, deklaruoja, jog laikotarpyje nuo 2016-2024 metų, daugiausiai buvo įregistruota gyvūnų augintinių – šunų⁶⁰. Stiprus registruotų naminių gyvūnų pokytis, skaičiaus ūgtelėjimas į viršų, pastebimas nuo 2021 metų iki 2024 metų. Taip yra todėl, jog įsigaliojus Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo pataisai, gyvūnus augintinius buvo privaloma paženklinti ir užregistruoti gyvūnų augintinių registre iki 2022 m. gegužės 1 dienos.

⁵⁹ „Žemės ūkio duomenų centras“ 2024 metų ataskaita, žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://zudc.lt/statistika/2024-metu-ataskaita/>

⁶⁰ „Žemės ūkio duomenų centras“ 2024 metų ataskaita, žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://zudc.lt/statistika/2024-metu-ataskaita/>

3. Įregistruotų gyvūnų augintinių skaičius 2016 – 2024 m.

6 pav. Įregistruotų gyvūnų augintinių skaičius 2016 – 2024 metais.

(Šaltinis: Valstybinės Įmonės Žemės ūkio duomenų centro metinės ataskaitos duomenys)

Analizuojant Europos Sąjungos ūkio gyvūnų ir gyvūnų augintinių gerovės užtikrinimo teisinį reguliavimą, paaiškėjo, jog teisės aktai persipina ir dauguma jų, apima abi rūšis. Ne išimtis ir Lietuvoje galiojantys teisės aktais, užtikrinantys šių rūšių gyvūnų gerovę. Kaip ir ūkio gyvūnų, taip ir gyvūnų augintinių gerovei užtikrinti, Lietuvoje galioja šie teisės aktai:

- Lietuvos Respublikos Konstitucija;
- „Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“;
- Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas „dėl ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų patvirtinimo“.

Lietuvoje veisiant, parduodant, globojant ar kitaip prižiūrint gyvūnus augintinius, taikomi reikalavimai fiziologiniams ir etologiniams poreikiams tenkinti. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakyme „dėl veterinarijos reikalavimų gyvūnų augintinių veisėjams patvirtinimo“ yra numatyta, jog veisimo vietos turi būti įrengtos taip, kad laikomi gyvūnai augintiniai negalėtų iš jos pabėgti ir nepatektų kiti gyvūnai, judėjimas būtų laisvas, patalpoje esantys įrenginiai nekenktų jų sveikatai, o jei šie yra laikomi lauke, turėtų kur pasislėpti nuo nepalankaus oro. Jei gyvūnai yra laikomi ne gyvenamojoje erdvėje, ten turi būti patalpos su įrengta vėdinimo, priešgaisrinė sistema, tinkamu apšvietimu, šėrimo, girdymo, tuštinimosi, gultų vietomis bei kitos atskiros patalpos priežiūros priemonėms, pašarams, šalutiniams gyvūniniams produktams laikyti, šios turi būti

reguliariai valomos, plaunamos ir dezinfekuojamos autorizuotais biocidiniais produktais⁶¹. Prekiaujant gyvūnais augintiniais, remiantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl Veterinarijos reikalavimų prekybai gyvūnais augintiniais patvirtinimo“, gyvūnų gerovės normos išlieka tokios pačios kaip ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakyme „dėl veterinarijos reikalavimų gyvūnų augintinių veisėjams patvirtinimo“, kadangi gyvūnai augintiniai įprastai toje pačioje veisimo vietoje yra parduodami. Panašios gerovės užtikrinimo reikalavimų formuluotės išlieka ir gyvūnų augintinių viešbučiams (remiantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl veterinarijos reikalavimų gyvūnų augintinių viešbučiams patvirtinimo“) bei globos namams (remiantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl veterinarijos reikalavimų gyvūnų globėjams ir globos namams patvirtinimo“).

Siekiant apibrėžti gyvūno augintinio šeimininko pareigas, draudžiamus su jais veiksmus, bendruosius bei specialiuosius laikymo reikalavimus, bešeimininkių gyvūnų reikalavimus, Lietuvoje veikia Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas „dėl gyvūnų laikymo savivaldybių teritorijų gyvenamosiose vietovėse tvarkos aprašo patvirtinimo“. Remiantis šiuo teisės aktu, siekiant užtikrinti gyvūnų augintinių gerovę bei apsaugą, šeimininkai privalo rūpintis jų vakcinacija, jei gyvūnas susirgo pasiutlige, nedelsiant pranešti Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą, užtikrinti, kad šie viešojoje vietoje nekeltų grėsmės kitiems gyvūnams, žmonėms, nepalikti be priežiūros dviejų butų ar daugiabučių namų bendrojo naudojimo patalpose, turi būti sudaromos tinkamos, jų sveikatos ir gerovės reikalavimus atitinkančios laikymo sąlygos, privalo būti reguliariai apžiūrimi, apsaugoti nuo jiems nepalankių oro sąlygų, pastatuose laikomiems gyvūnams, turi būti įrengtos tinkamos grindys, pakratai sausi, sugeriantys drėgmę, nekenksmingi, be užkrečiamųjų ligų sukėlėjų, kenkėjų ar kito užkrato, šeriami jų poreikius atitinkančiais pašarais, vandeniu, privalo būti pasirūpinta tinkamu apšvietimu, švara.

Gyvūnų augintinių ženklavimas ir registravimas yra būtinas, siekiant mažinti beglobių gyvūnų skaičių, šiems pasimetusiems, juos rasti kur kas paprasčiau ne tik Lietuvoje, bet ir kitoje šalyje. Remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu „dėl gyvūnų augintinių ženklavimo ir registravimo

⁶¹ „Lietuvos Respublikos Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl veterinarijos reikalavimų gyvūnų augintinių veisėjams patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A85A25E585F6/asr>

taisyklių patvirtinimo“ ženklinamas poodine mikroschema⁶². Paženklus ir užregistravus gyvūną augintinį, šeimininkui įteikiamas pasas, leidžiantis kartu laisvai keliauti.

Gyvūnams augintiniams mirus, šių kūnų būtina tinkamai pasirūpinti. Remiantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl gyvūnų augintinių gaišenų tvarkymo veterinarijos reikalavimų patvirtinimo“, gyvūno augintinio gaišeną galima perdirbti šalutinio gyvūninio produkto perdirbimo įmonėje, taikant sterilizaciją slėgiu ir gautus gaminius, sudeginti šalutinio gyvūninio produkto deginimo arba bendrojo deginimo, arba turinčioje teisę deginti atliekas ar atliekas su kitomis medžiagomis, įmonėje. Kitas būdas šeimininkui pasirūpinti gyvūno augintinio gaišena, yra jį užkasti savo valdoje arba gyvūnams skirtose kapinėse. Dar, gyvūno augintinio šeimininkas gali pelenus saugoti uždaroje talpoje, užtikrindamas, kad jie nepasklistų aplinkoje⁶³. Tinkamas pasirūpinimas mirusiu gyvūnu augintiniu svarbus dėl higienos, ligų plitimo užkardymo, etinių ir moralinių aspektų.

Apibendrinus galima teigti, jog statistiškai, Lietuvoje gausu gyvūnų augintinių mylėtojų. Remiantis tiek Europos Sąjungos, tiek nacionalinių teisės aktų analize, ūkio gyvūnų ir gyvūnų augintinių gerovės reglamentavimas persipina, vienas kitą papildo. Ypatingas dėmesys gyvūnų augintinių atžvilgiu skiriamas siekiant apibrėžti gyvūno augintinio veisėjo, šeimininko, globėjo ar prižiūrėtojo pareigas, draudžiamus su jais veiksmus, bendruosius bei specialiuosius laikymo reikalavimus ir pareigas. Gyvūnui mirus, svarbu tinkamai pasirūpinti šio gaišena, dėl higienos, ligų plitimo užkardymo.

⁶² „Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas dėl gyvūnų augintinių ženklavimo ir registravimo taisyklių patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Vasario 6d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/db9f0200386811efbdaea558de59136c>

⁶³ „Lietuvos Respublikos Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl gyvūnų augintinių gaišenų tvarkymo veterinarijos reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.260879/asr>

4 PRAKTINIS GYVŪNŲ GEROVĖS ĮGYVENDINIMAS

Atsakomybė – pareiga atsakyti už elgesį ar veiką, kuri yra sąlygota kaltės, žalos, prieštaraujančių normoms veiksmų (elgesio), priežastinio ryšio tarp žmogaus veiksmų ir žalos⁶⁴. Kiekvienas subjekto veikimas ar neveikimas sukelia vienokius arba kitokius padarinius (pozityvius arba neigiamus). Atsakomybės pagrindu, siekiama paveikti asmens vidinę dorovinę būseną, mąstymą, sąžinę taip, jog šis nebekartotų visuotinai nepriimtino elgesio.

4.1 Gyvūnų gerovės užtikrinimo administracinės atsakomybės aspektai

Administracinės teisės pagrindu, siekiama apsaugoti gyvūnų gerovę ir užtikrinti jų apsaugą, taikant atsakomybę už nusižengimus. Priemonės, skirtos „ginti žmogaus teises ir laisves, visuomenės ir valstybės interesus nuo administracinių nusižengimų, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą, skatinti taiką valstybės ir žmogaus, visuomenės narių sugyvenimą“ yra įtvirtintos Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse. Administracinių nusižengimų kodekso pagrindu, siekiant užtikrinti gyvūnų gerovę bei apsaugą, yra taikomos šios nuobaudų rūšys: įspėjimas, bauda, viešieji darbai. Greta teismo paskirtos nuobaudos, taip pat, gali būti arba yra privaloma skirti (priklausomai nuo dispozicijoje apibrėžtų nuostatų) poveikio priemonę/es: asmeniui suteiktos specialiosios teisės atėmimas, turto konfiskavimas, įpareigojimas dalyvauti alkoholizmo ir narkomanijos prevencijos, ankstyvosios intervencijos, sveikatos priežiūros, resocializacijos, bendravimo su vaikais tobulinimo, smurtinio elgesio keitimo ar kitose programose (kursuose)⁶⁵.

Administracinių nusižengimų kodekse išskirtas atskiras, 346 straipsnis, apjungiantis Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo, kitų gyvūnų gerovės ir apsaugos, atskirų rūšių gyvūnų ženklinimo ir registravimo reikalavimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Remiantis administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsniu, šiuos pažeidimus tiria ir protokolus surašo valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (30 punktas), aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės (31 punktas), policijos (49 punktas), savivaldybių administracijų pareigūnai (82 punktas).

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, jog Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo, kitų gyvūnų gerovės ir apsaugos, atskirų rūšių

⁶⁴ Egidijus Nedzinskas ir Nijolė Bankauskienė, „Sąvokų atsakingumas ir atsakomybė semantiniai ryšiai su etikos kategorijomis“, *Šiaulių universiteto leidykla*, (2009): 136-144. <https://epubl.ktu.edu/object/elaba:6082903/index.html>

⁶⁵ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 27d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

gyvūnų ženklavimo ir registravimo reikalavimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai užtraukia baudą nuo trisdešimt iki vieno šimto dvidešimt eurų. Remiantis Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 3 dalimi, pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 1 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo vieno šimto dvidešimt iki dviejų šimtų trisdešimt eurų. Atkreiptinas dėmesys, jog Administracinių nusižengimų kodekso 12 straipsnyje, 346 straipsnio 1 dalis yra įtraukta į mažai pavojingų veikų sąrašą. Administracinių nusižengimų kodekse nėra išskirtų, bendrai naudojamų mažai pavojingos veikos vertinimo kriterijų. Tai reiškia, jog taikant Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1 dalį, valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pareigūnai vadovausis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. B1-911⁶⁶, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai vadovausis aplinkos apsaugos departamento prie aplinkos ministerijos direktoriaus įsakymu Nr. AD1-198⁶⁷, policijos pareigūnai vadovausis Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-1102⁶⁸ ir kiekvieno miesto savivaldybių administracijos pareigūnai vadovaujasi savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu, dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu.

Praktiniu Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1 dalies taikymo pavyzdžiu gali būti Kauno apygardos teismo 2018 m. balandžio 20 d. nutartis, kur buvo nagrinėjamas skundas dėl Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kauno rajono policijos komisariato 2-ojo veiklos skyriaus tyrėjo paskirtos administracinės nuobaudos – įspėjimo. Apeliantas neužtikrino, kad gyvūno augintinio auginimas ir laikymas (duotuju atveju, šuns lojimas), nekeltų grėsmės žmonių ramybei⁶⁹. Tai reiškia, jog prieš įsigydamas gyvūną, asmuo turi įvertinti ar galės užtikrinti augintinio auginimo ir laikymo sąlygas, kurios netūrėtų neigiamų padarinių ne tik pačiam šeimnininkui, gyvūnui, bet ir aplinkiniams. Analogiškoje administracinėje byloje Nr. II-55-892/2011, apeliantui apsiginti pavyko įrodžius, jog pareiškėjo skundas dėl šuns keliamo triukšmo yra keršto įrankis. Teismas įvertino, jog

⁶⁶ „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu, nustatymo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 27d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/bd37ffa0884811ed8df094f359a60216>

⁶⁷ „Aplinkos apsaugos departamento prie aplinkos ministerijos direktoriaus įsakymas dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu, nustatymo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 27d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8bcc1940c01011ea9815f635b9c0dcef>

⁶⁸ „Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu, nustatymo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 27d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/da2d48d0cc111e6a2cac7383cbb90a3>

⁶⁹ „Kauno apygardos teismo 2018 m. balandžio 20 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-176-238/2018“, Infolex.

kiekvieną iš liudytojų, su apeliantu sieja besitęsiantys konfliktiški santykiai, o policijos pareigūnė surinko nepakankamai duomenų veikos įrodymui, o liudydama tikslų parodymų pateikti negalėjo⁷⁰. Ši situacija išryškina galimą žmonių manipuliavimą gyvūnais, siekiant keršyti, taip pat tinkamų įrodymų surinkimo svarbą.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 5426 veikas, numatytas Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 1085 užfiksuotų veikų. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 896 veikas. Užfiksuotų veikų apimtis ir ne ženklus jų mažėjimas rodo problemine sritį. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1 dalies pakeitimas įvyko 2021 metais, kur tarp nuobaudų neliko įspėjimo. Tai reiškia, jog atgrasomoji priemonė – švelnesnės nuobaudos panaikinimas, prevenciškai, pažeidimų atžvilgiu, nesuveikė.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo, kitų gyvūnų gerovės ir apsaugos, atskirų rūšių gyvūnų ženklinimo, registravimo reikalavimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimas, sukėlęs grėsmę asmens turtui, sveikatai ar gyvybei, užtraukia baudą nuo penkiasdešimt iki vieno šimto dvidešimt eurų⁷¹. Jei šio pobūdžio veika įvykdoma pakartotinai, taikomas Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio, 3 dalis, užtraukiama baudą nuo vieno šimto dvidešimt iki dviejų šimtų trisdešimt eurų. Esminis 346 straipsnio 1 ir 2 dalies skirtumas yra tas, jog pažeidimą tiriantis ir protokolą rašantis pareigūnas kvalifikuodamas veiką privalės įvertinti priežastinį ryšį tarp veiksmų ir sukeltos grėsmės turtui, sveikatai ar gyvybei.

Praktiniu Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 2 dalies taikymo pavyzdžiu gali būti Panevėžio apygardos teismo 2018 m. balandžio 9 d. nutartis kur buvo nagrinėjamas skundas dėl pareigūno surašyto administracinio nusižengimo protokolo už tai, kad apelianas 2017 m. rugpjūčio 9 d., 9.30 val., neužtikrino, kad jam priklausančiam šuo nepatektų į viešąsias vietas ir matydamas, kad palaidas šuo kelia grėsmę svetimam turtui ir žmonių sveikatai, bando įkasti į tarnybinio automobilio

⁷⁰ „Vilniaus regiono apylinkės teismo Vilniaus rajono rūmų 2011 m. rugsėjo 2 d. nutarimas Nr. II-55-892/2011“, Infollex.

⁷¹ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

ratą bei neleidžia iš jo išlipti, apelianas nesiėmė jokių veiksmų sutramdyti šunį, neužtikrino, kad šuo nekeltų grėsmės svetimam turtui ir žmonių sveikatai⁷². Šioje situacijoje apelianto abejingumas yra požymis, sąlygojantis grėsmės atsiradimą asmens turtui, sveikatai ar gyvybei. Taip pat, nerūpestingas asmens elgesys gyvūno atžvilgiu, rodo atmetiną požiūrį į šio priežiūrą.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 1120 veikų, numatytų Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 2 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 224 užfiksuotos veikos. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 201 veiką. Kartu sudėjus Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytų veikų pakartotinumus (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 3 dalis), remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo tai 380 kartų. Tuo tarpu per pastaruosius metus, laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 94 Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytų veikų pakartotinumus. Užfiksuotų veikų apimtis ir minimalus jų mažėjimas rodo probleminę sritį. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 2 dalies pažeidimai yra itin jautrūs tiek dėl žmogui situacijoje atsiradusios grėsmės turtui, sveikatai ar gyvybei, tiek ir dėl kilusio pavojaus gyvūno sveikatai ar ne gyvybei dėl šio nepriežiūros.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 4 dalyje yra numatyta, kad įvykdytas Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo, kitų gyvūnų gerovės ir apsaugos, atskirų rūšių gyvūnų ženklinimo, registravimo reikalavimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimas, dėl kurio atsirado žalos asmens sveikatai ar turtui, užtraukia baudą nuo vieno šimto penkiasdešimt iki trijų šimtų eurų. Remiantis Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 5 dalimi, pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 4 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo trijų šimtų iki penkių šimtų penkiasdešimt eurų⁷³. Esminis 346 straipsnio 4 dalies skirtumas nuo šio straipsnio 1 ir 2 dalies yra tas, jog veikos įvykdymo metu yra padaroma apčiuopiama fizinė ir (arba) turtinė žala.

⁷² „Panevėžio apygardos teismo 2018 m. balandžio 9 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-58-768/2018“, infolex.

⁷³ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

Praktiniu Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 4 dalies taikymo pavyzdžiu gali būti Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartis, kur buvo nagrinėjamas skundas dėl Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kauno rajono policijos komisariato pareigūno surašyto administracinio nusižengimo protokolo už tai, kad 2017 m. rugpjūčio 12 d. apie 15.30 val. iš apeliančio kiemo teritorijos į gatvę išbėgo palaidas pinčerio veislės šuo be antsnukio ir įkando piliečiui į kairės kojos blauzdą, taip sukeldamas fizinį skausmą. Apeliantas, skųsdamas pirmosios instancijos teismą, nurodė, jog nukentėjusysis teismo metu negalėjo tiksliai nurodyti, kokios spalvos šuo jam įkando, nėra pakankamai surinktų duomenų, kurie įrodytų, jog tai būtent iš apeliančio kiemo išbėgęs šuo įkando nukentėjusiam, pareigūnai žinodami, jog įvykio vietoje yra vaizdo stebėjimo kameros, nesiėmė veiksmų, surinkti visus būtinus įrodymus. Tačiau, Kauno apygardos teismas įvertino į įvykį reagavusių pareigūnų parodymus, kurie nurodė, jog atvykus į įvykio vietą, pabendraurus su apeliančio kieme dirbusiu apsauginiu, šis neneigė, jog iki atvykstant pareigūnams, šuo buvo pabėgęs iš jo saugomos teritorijos. Taip pat, teismas vertindamas nukentėjusiojo, policijos pareigūnų parodymų visumą, nurodė, jog tai, kad nukentėjusysis teismo metu negalėjo įvardyti tikslios šuns spalvos, nepaneigia fakto, jog nukentėjusiajam įkando būtent apeliančio šuo. Teismas pažymėjo, jog administracinio nusižengimo byloje atliekamas duomenų rinkimas nėra savitiksliis, duomenų turi būti surinkta tiek, kad būtų išsiaiškintos byloje įrodinėtinos aplinkybės ir priimtas pagrįstas sprendimas dėl administracinio nusižengimo bylos baigties ir administracinės atsakomybės traukiamo asmens kaltės⁷⁴. Ši situacija įrodo pirminių pareigūnų veiksmų įvykio vietoje, leidžiančių priimti pagrįstą sprendimą administracinio nusižengimo byloje, svarbą. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės, policijos, savivaldybių administracijų pareigūnų kompetencijos yra skirtingos, tai gali turėti vienokios ar kitokios įtakos bylos medžiagos surinkime.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 2549 veikas, numatytas Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 4 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 510 užfiksuotų veikų. Pakartotinai (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 5 dalis), laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija šią veiką fiksavo 62 kartus. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 506 veikas, o pakartotinai per minėtą laikotarpį (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 5 dalis) užfiksavo 4 kartus. Užfiksuotų veikų

⁷⁴ „Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-142-810/2018“, Infolex.

apimtis ir minimalus jų mažėjimas rodo probleminę sritį. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 4 dalies pažeidimai yra itin jautrūs tiek dėl nukentėjusiam padaromos fizinės ir (arba) turtinės žalos, tiek ir dėl kilusio pavojaus gyvūno sveikatai ar ne gyvybei dėl šio nepriežiūros.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 5¹ dalyje yra numatyta, kad įvykdytas Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme numatyto draudimo būti gyvūno laikytoju pažeidimas užtraukia baudą nuo vieno šimto penkiasdešimt iki trijų šimtų eurų. Remiantis Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 5² dalimi, pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 5¹ dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo trijų šimtų iki penkių šimtų penkiasdešimt eurų⁷⁵. Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme, 20 straipsnyje yra numatyta, jog įstatymų nustatyta tvarka pripažintiems neveiksniais šioje srityje asmenims, draudžiama laikyti gyvūnus. Asmenys, kurių veiksnumas šioje srityje apribotas, gali įsigyti, laikyti gyvūnus tik turėdami rūpintojo sutikimą⁷⁶. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, trečiosios knygos 3.243 straipsniu, yra rūpintojas yra ribotai veiksnus tam tikroje srityje asmens tėvas, motina ar kitas artimasis giminaitis, pareigas atliekantis neatlygintinai arba kitas asmuo, turintis teisę į savo patirtų būtinų išlaidų, susijusių su rūpintojo pareigomis, atlyginimą. Taip pat, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, šeštos knygos 6.278 straipsnyje yra numatyta, jog „už pripažinto neveiksniu tam tikroje srityje fizinio asmens padarytą žalą atsako jo globėjas arba jį prižiūrėti privalanti institucija, jeigu neįrodo, kad žala atsirado ne dėl jų kaltės“⁷⁷. Dar galiojant Administracinių teisės pažeidimų kodeksui, aiškinamajame rašte, kuriuo siekta pakeisti teisinį reguliavimą, buvo nurodyta, jog šis draudimas turi atsirasti įvertinus, kad dažnai Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo pažeidimus padaro neveiksnūs asmenys. Taip siekiama apsaugoti gyvūnus nuo galimo neigiamo poveikio. Asmuo, kuris nesupranta savo veiksmų reikšmės, negali suvokti ir gyvūnų priežiūrai keliamų gerovės reikalavimų. Ypatingai svarbu apsaugoti gyvūnus nuo tų neveiksnių asmenų, kurie gyvena atskirai nuo rūpintojo,

⁷⁵ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

⁷⁶ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

⁷⁷ „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Trečioji knyga. Šeimos teisė“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/asr>

kurie be jokių sunkumų gali priglausti gyvūną iš gatvės, nusipirkti turguje, parduotuvėje. Toks asmuo gali laikyti gyvūną ne taip, kaip reikalauja teisės aktai, o taip kaip jis supranta⁷⁸.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 2 veikas, numatytas Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 5¹ dalyje, kurios buvo įvykdytos per pastaruosius metus (laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d.) . Pakartotinai (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 5² dalis), laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija šią veiką fiksavo 2 kartus (šie du kartai fiksuoti per pastarųjų metų laikotarpį). Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika, o tik dviejų ir tų pačių subjektų pakartotinis nusižengimas.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 6 dalyje yra numatyta, kad pavojingų šunų į Lietuvos Respubliką įvežimas, įsigijimas, laikymas, veisimas, dresavimas, vežimas, naudojimas, prekyba jais ar kitoks jų perdavimo reikalavimų pažeidimas užtraukia baudą nuo penkiasdešimt iki vieno šimto dvidešimt eurų. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 8 dalyje yra numatyta, jog pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 6 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo vieno šimto aštuoniasdešimt iki trijų šimtų eurų⁷⁹. Teisinės nuostatos, orientuotos į kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų, pavojingų šunų mišrūnų įvežimą į Lietuvos Respubliką, įsigijimą, veisimą, naudojimą, prekybą jais ar kitokį jų perdavimą, kurtos siekiant mažinti grėsmę asmens turtui, sveikatai ar gyvybei. Remiantis Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl kovinių ir pavojingų šunų veislių sąrašo patvirtinimo“, pavojingais šunimis yra laikomi: Amerikiečių stafordšyro terjeras, stafordšyro bulterjeras, amerikiečių buldogas, Argentinos dogas, brazilų mastifas, turkų aviganis, Kaukazo aviganis, Pietų Rusijos aviganis⁸⁰. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakyme dėl valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos

⁷⁸ „Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 26, 90, 224, 242, 244, 2591, 282 ir 320 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos respublikos baudžiamojo kodekso 310 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 4, 5 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų aiškinamasis raštas“, žiūrėta 2025m. Kovo 29d. https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAD/a958a821c24111e48799bc57840226ce/340c9003c2c211e48799bc57840226ce/forma_t/ISO_PDF/

⁷⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

⁸⁰ Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl kovinių ir pavojingų šunų veislių sąrašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0181B55D0111>

direktoriaus 2013 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. B1-290 „dėl pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, veisimo, dresavimo, prekybos, laikymo ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitime yra nustatyta imperatyvi nuostata, liečianti aplinkinius žmones ir gyvūnus: „pavojingų ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikytojai privalo užtikrinti, kad jiems priklausantys arba jų prižiūrimi pavojingi ir koviniai šunys bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnai nekeltų grėsmės kitų gyvūnų gerovei ir sveikatai, žmonių sveikatai, nuosavybei ir ramybei“⁸¹. Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje yra numatyta, jog asmenims, norintiems įvežti, įsigyti, laikyti, veisti, parduoti pavojingus šunis, privaloma gauti savivaldybės, kurioje asmenys pastoviai gyvena, administracijos direktoriaus išduotus leidimus⁸². Atkreiptinas dėmesys, kad miestų savivaldybių administracijos išskiria atskirus teisės aktus, reglamentuojančius leidimo įvežti, įsigyti, laikyti, veisti, registruoti, ženklinti, dresuoti pavojingus šunis ir jais prekiauti, išdavimo tvarką.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 31 veiką, numatytą Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 6 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 6 užfiksuotos veikos. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 6 veikas. Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 7 dalyje yra numatyta, kad pavojingų šunų įvežimo į Lietuvos Respubliką, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais ar kitokio jų perdavimo reikalavimų pažeidimas, sukėlęs grėsmę asmens turtui, sveikatai ar gyvybei, užtraukia baudą nuo vieno šimto dvidešimt iki vieno šimto aštuoniasdešimt eurų. 7-oje 346 straipsnio dalyje galima įžvelgti analogijos 346 straipsnio 2 daliai, kur pažeidimą tiriantis ir protokolą rašantis pareigūnas kvalifikuodamas veiką privalo įvertinti priežastinį ryšį tarp veiksmų ir sukeltos grėsmės turtui, sveikatai ar gyvybei. Administracinių nusižengimų kodekso 346

⁸¹ „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. B1-290 „dėl pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, veisimo, dresavimo, prekybos, laikymo ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c37e13309e3c11eea5a28c81c82193a8>

⁸² „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2023m. Lapkričio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

straipsnio 8 dalyje yra numatyta, jog pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 7 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo vieno šimto aštuoniasdešimt iki trijų šimtų eurų.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 13 veikų, numatytų Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 7 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 3 užfiksuotos veikos. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 3 veikas. Kartu sudėjus Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 6 ir 7 dalyse numatytų veikų pakartotinumus (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 8 dalis), remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo tai 1 kartą (šis vienas kartas fiksuotas ne per pastarųjų metų laikotarpį). Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 9 dalyje yra numatyta, kad pavojingų šunų įvežimo į Lietuvos Respubliką, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais ar kitokio jų perdavimo reikalavimų pažeidimas, dėl kurio atsirado žalos asmens sveikatai ar turtui, užtraukia baudą nuo dviejų šimtų iki trijų šimtų penkiasdešimt eurų⁸³. 9-oje 346 straipsnio dalyje galima įžvelgti analogijos 346 straipsnio 4 daliai, kur išryškėjo pirminių pareigūnų veiksmų įvykio vietoje, leidžiančių priimti pagrįstą sprendimą administracinio nusižengimo byloje, svarba. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 10 dalyje yra numatyta, jog pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 9 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo trijų šimtų penkiasdešimt iki šešių šimtų penkiasdešimt eurų.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 14 veikų, numatytų Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 9 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 3 užfiksuotos veikos. Pakartotinai (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 10 dalis), laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija šią veiką fiksavo 2 kartus (šie du kartai fiksuoti ne per pastarųjų metų laikotarpį). Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre,

⁸³ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legal/Act/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 4 veikas. Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 11 dalyje yra numatyta, kad kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų, pavojingų šunų mišrūnų įvežimas į Lietuvos Respubliką, įsigijimas, veisimas, naudojimas, prekyba jais ar kitoks jų perdavimas, išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus, užtraukia baudą nuo vieno šimto dvidešimt iki vieno šimto aštuoniasdešimt eurų. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 13 dalyje yra numatyta, jog pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 11 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo dviejų šimtų trisdešimt iki trijų šimtų penkiasdešimt eurų⁸⁴. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakyme dėl valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. B1-290 „dėl pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, veisimo, dresavimo, prekybos, laikymo ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, detalizuojamos išimtys, leidžiančios disponuoti koviniais šunimis, kovinių šunų mišrūnais, pavojingų šunų mišrūnais. Šiame teisės akte nurodyti reikalavimai (dalis reikalavimų atspindėti Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme) pavojingiems šunims ir jų laikytojams, pavojingų šunų įvežimui, pavojingų šunų veisimui, pardavimui ir įsigijimui, pavojingų šunų dresavimui, pavojingų šunų, kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymui⁸⁵. Šie reikalavimai apima Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 11 dalyje minimas įstatymuose numatytas išimtis.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 2 veikas, numatytas Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 11 dalyje, o per pastaruosius metus, laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 1 veiką. Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 12 dalyje yra numatyta, kad kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų, pavojingų šunų mišrūnų įvežimas į Lietuvos Respubliką, įsigijimas, veisimas,

⁸⁴ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

⁸⁵ „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. B1-290 „dėl pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, veisimo, dresavimo, prekybos, laikymo ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c37e13309e3c11eea5a28c81c82193a8>

naudojimas, prekyba jais ar kitoks jų perdavimas, išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus, sukėlęs grėsmę asmens turtui, sveikatai ar gyvybei, užtraukia baudą nuo vieno šimto aštuoniasdešimt iki dviejų šimtų trisdešimt eurų. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 13 dalyje yra numatyta, jog pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 11 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo dviejų šimtų trisdešimt iki trijų šimtų penkiasdešimt eurų⁸⁶. 11-oje 346 straipsnio dalyje galima įžvelgti analogijos 346 straipsnio 2 daliai, kur pažeidimą tiriantis ir protokolą rašantis pareigūnas kvalifikuodamas veiką privalės įvertinti priežastinį ryšį tarp veiksmų ir sukeltos grėsmės turtui, sveikatai ar gyvybei.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 1 veiką, numatytą Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 12 dalyje. Kartu sudėjus Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 11 ir 12 dalyse numatytų veikų pakartotinumus (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 13 dalis), remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija šių veikų neužfiksavo nė karto. Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 14 dalyje yra numatyta, kad kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų, pavojingų šunų mišrūnų įvežimas į Lietuvos Respubliką, įsigijimas, veisimas, naudojimas, prekyba jais ar kitoks jų perdavimas (išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus), dėl kurio atsirado žalos asmens sveikatai ar turtui, užtraukia baudą nuo dviejų šimtų šešiasdešimt iki keturių šimtų eurų. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 15 dalyje yra numatyta, jog pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 14 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo keturių šimtų iki septynių šimtų eurų⁸⁷. 14-oje 346 straipsnio dalyje galima įžvelgti analogijos 346 straipsnio 4 daliai, kur išryškėjo pirminių pareigūnų veiksmų įvykio vietoje, leidžiančių priimti pagrįstą sprendimą administracinio nusižengimo byloje, svarba.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 12 veikų, numatytų Administracinių

⁸⁶ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

⁸⁷ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

nusižengimų kodekso 346 straipsnio 14 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 2 užfiksuotos veikos. Pakartotinai (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 15 dalis), laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija šių veikų neužfiksavo nė karto. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 2 veikas. Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 16 dalyje yra numatyta, kad žiaurus elgesys su gyvūnu, jo kankinimas užtraukia baudą nuo vieno šimto penkiasdešimt iki dviejų tūkstančių eurų. Remiantis Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 17 dalimi, pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 16 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo dviejų tūkstančių iki keturių tūkstančių eurų⁸⁸. Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme, 4 straipsnio 2 dalyje yra pateikiamas sąrašas veiksmų, kurie yra laikomi žiauriu elgesiu su gyvūnu⁸⁹:

- 1) sąmoningas gyvūnų padarymas bešeimininkiais ar bepriežiūriais;
- 2) veterinarinės pagalbos nesuteikimas, kai gyvūnams tokia pagalba būtina;
- 3) gyvūnų gąsdinimas, sužeidimas ar nužudymas, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;
- 4) gyvūnų naudojimas taikiniams;
- 5) gyvūnų kovų ar kovų su gyvūnais organizavimas, gyvūnų treniravimas kovoms;
- 6) zoofiliniai veiksmai su gyvūnais;
- 7) gyvūnų skerdimas jų neapsvaiginus, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;
- 8) gyvūnų operavimas jų nenuskausus, išskyrus teisės aktuose numatytus atvejus;
- 9) veterinarinės procedūros, siekiant pakeisti gyvūnų išvaizdą ar fiziologines funkcijas (ausų, barzdelių, skiauterių, snapų, uodegų trumpinimas, balso stygų, ragų, nagų, sparnų, kanopų ir ilčių pažeidimas ar pašalinimas, plunksnų išpešimas ar pašalinimas kitu būdu ir kt.), pažeidžiant gyvūnų kūno dalių, minkštųjų audinių ar kaulų struktūrą, išskyrus gyvūnų kastravimą ir kitus teisės aktuose numatytus atvejus arba veterinarines procedūras, atliekamas veterinarijos gydytojo rašytiniu sprendimu dėl gyvūno sveikatos;

⁸⁸ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

⁸⁹ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

- 10) gyvūnų galimybes stimuliuojančių medžiagų, didinančių gyvūnų produktyvumą, darbingumą, sportinius rezultatus, naudojimas, išskyrus teisės aktuose leidžiamų medžiagų naudojimą ar kitus teisės aktuose numatytus atvejus;
- 11) gyvūnų sveikatai žalingų ar erzinančių cheminių medžiagų bei kitų priemonių ir įrenginių, sukeliančių gyvūnams baimę, stresą, kančias ar žalingas pasekmes jų sveikatai ir gerovei, naudojimas;
- 12) gyvūnų mokymas ir dresavimas, sukeliant jiems skausmą ir baimę, naudojant dirbtinai žalojančias ar skausmą, kančią sukeliančias priemones;
- 13) gyvūnų agresijos kitų gyvūnų ar žmonių atžvilgiu skatinimas dresuojant gyvūnus, išskyrus tarnybiniais tikslais naudojamų gyvūnų dresavimą;
- 14) gyvūnų veisimas nesilaikant teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir (ar) sukeliantis žalingas pasekmes gyvūnų sveikatai ir gerovei;
- 15) gyvūnų laikymas jų rūšies, amžiaus, fiziologijos ir elgsenos neatitinkančiomis teisės aktuose nustatytais sąlygomis;
- 16) netinkamų, žalingų gyvūnų laikymo, priežiūros ar darbo įrenginių taikymas gyvūnams;
- 17) nepakankamas gyvūnų šėrimas ar girdymas;
- 18) poilsio laiko gyvūnams nesuteikimas, atsižvelgiant į jų fiziologinius poreikius;
- 19) gyvūnų naudojimas kitiems gyvūnams šerti, išskyrus atvejus, kai šiuos gyvūnus būtina šerti gyvūnais pagal gyvūnų biologiją ir jų neįmanoma šerti kitaip (visais atvejais gyvūnų augintinių naudojimas gyvūnams šerti draudžiamas);
- 20) gyvūnų vežimas, pažeidžiant gyvūnų gerovę vežimo metu reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus;
- 21) gyvūnų naudojimas reklamai, filmavimui, fotografavimui, parodose ir kituose renginiuose, jeigu dėl to gyvūnams sukeliamas skausmas, baimė, kančia, gyvūnai verčiami pranokti jų įgimtus gebėjimus ar yra luošinami;
- 22) laukinių gyvūnų, kurie buvo prižiūrimi žmogaus, paleidimas į laisvę, jeigu šie gyvūnai nebuvo tinkamai paruošti gyventi natūralioje aplinkoje;
- 23) gyvūno savininko ar laikytojo sutikimas atlikti šios dalies 1–22 punktuose nurodytus veiksmus ar sąlygų atlikti tokius veiksmus sudarymas;
- 24) gyvūno augintinio savininko nesutikimas bendradarbiauti su šio įstatymo vykdymą kontroliuojančių institucijų pareigūnais, informacijos apie jo laikomų gyvūnų gerovę, sveikatos būklę, buvimo vietą ar kitas svarbias aplinkybes nesuteikimas;
- 25) kiti veiksmai, sukeliantys gyvūnų žūtį, skausmą, kančią, pavojų gyvūnų sveikatai ar gyvybei, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus.

Iš 4 straipsnio 2 dalies 25 punkto matyti, kad pateiktas veiksmų sąrašas nėra baigtinis, todėl ir kiti neišvardinti veiksmai, sukeliantys atitinkamus padarinius, galėtų būti laikomi žiauriu elgesiu⁹⁰. Taip pat, Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme, 4 straipsnio 5 dalyje yra pateikiamas sąrašas veiksmų, kurie nėra laikomi žiauriu elgesiu su gyvūnu⁹¹:

- 1) akvakultūros gyvūnų gaudymas, vadovaujantis teisės aktų reikalavimais;
- 2) gyvūnų medžiojimas, vadovaujantis teisės aktų reikalavimais;
- 3) pagal su savivaldybės administracija suderintas kačių kastravimo programas laisvėje sugautų ir kastruotų bešeimininkių kačių paleidimas į laisvę;
- 4) gyvūnų kastravimas;
- 5) netyčinis gyvūno sužeidimas ar nužudymas;
- 6) gyvūnų nužudymas likviduojant gyvūnų užkrečiamąsias ligas, visuomenės sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, aplinkos apsaugos tikslais, vadovaujantis teisės aktų reikalavimais;
- 7) gyvūnų nužudymas neatidėliotinais atvejais, kai būtina nutraukti sunkiai sužeisto gyvūno kančias;
- 8) kitų poveikio priemonių, pašalinančių grėsmę, taikymas gyvūnams ar jų nužudymas, kai gresia realus pavojus žmogui ar kitam gyvūnui;
- 9) gyvūnų nugaišinimas, naudojant tik veterinarinius vaistus, kiti nugaišinimo būdai yra draudžiami;
- 10) graužikų, kenksmingų vabzdžių ir erkių naikinimas jiems naikinti skirtais metodais ir priemonėmis;
- 11) bandymų su gyvūnais atlikimas, turint Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos išduotą leidimą;
- 12) ūkinių gyvūnų skerdimas, prieš tai jų neapsvaiginus, religinėms apeigoms atlikti būtinais metodais, jeigu šie gyvūnai skerdžiami skerdykloje.

Iš 4 straipsnio 5 dalies matyti, kad pateiktas veiksmų sąrašas yra baigtinis, tačiau tikėtina, jog pastarasis laikui bėgant keisis. Dėl didėjančio visuomenės susidomėjimo gyvūnų apsauga, diskutuojama, ar baigtiniame sąraše pateikti veiksmai neturėtų lygiai taip pat būti suprantami kaip

⁹⁰ Birutė Pranevičienė ir Aistė Vieraitytė. "Teisinė atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais", *Visuomenės saugumas ir viešojo tvarka*, (2021): 184-201 <https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/6542/5367>

⁹¹ „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>

žiaurus elgesys. Tos pačios nuomonės yra ir VŠĮ „Kaimo grandinė“ atstovas. Šio nuomone, „kol kaime paskerstos kiaulės savininkas yra laikomas žiauriai besielgiančiu pažeidėju, o skerdyklų konvejeris yra tik verslas, tol kova su žiauriu elgesiu tėra butaforija“. VŠĮ „Kaimo grandinė“ atstovo įsitikinimu, būtina uždrausti legaliai neapsvaigintus gyvūnus skersti.

Kalbant apie gyvūnus augintinius, įstaigos „Gauruotas monstras“ atstovė teigia, jog žiaurus elgesys pasireiškia ne tik gyvūnų nepriežiūra, fiziniu kankinimu, mušimu, tačiau ir perdėtu švelnumu, kas nėra suderinama su gyvūno psichologija. Tokiu būdu yra iškreipiamas gyvūno elgesys, šis atitraukiamas nuo prigimtinių instinktų. Veterinarės įsitikinimu, siekiant sumažinti žiauraus elgesio su gyvūnais augintiniais atvejų skaičių Lietuvoje, iki juos įsigyjant, šeimininkui galėtų būti privalomi kursai, kurių metu, šie būtų supažindinami su gyvūnų psichologija, auklėjimo, priežiūros subtilybėmis. Tokia praktika yra taikoma Vokietijoje. Kursai galėtų būti vedami veterinarinėse, gyvūnų dresūros įstaigose, po kurių žmogus gautų pažymėjimą, įrodantį bendrųjų gyvūno priežiūros kompetencijų įgijimo faktą. Šiai idėjai taip pat pritaria VŠĮ "Gyvūnų gerovės iniciatyva". Įstaigos atstovė pažymi, jog tokia sistema veiktų kaip prevencinė priemonė, padedanti atskirti pasirošusius asmenis laikyti gyvūnus, nuo impulsyviai reaguojančių, neapsisprendusių asmenų, taip pat dovanojimo artimiesiems, draugams.

Pastaruoju metu, iš lėto keičiasi visuomenės požiūris į medžioklę, akvakultūros gyvūnų gaudymą. Požiūrio pokytis pasireiškia tuo, kad norima gyvūnų populiacijos reguliavimą atriboti nuo medžiotojų, žvejų pramogos⁹². Taip pat, požiūrio į žiaurų elgesį su gyvūnais pokytis pastebimas ūkio srityje. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas 2025 m. kovo 19 d. paskelbė nutarimą, kuriame pagrindė, jog draudimas vykdyti tam tikrą su gyvūnų veisimu ir laikymu susijusią veiklą, kaip gyvūnų veisimas ir laikymas bei jų žudymas tam tikros konkrečios produkcijos (pavyzdžiui kailių gavyba), nebūtinai visuomenės gyvybiniais ir egzistenciniais poreikiais tenkinti, gavybos tikslu, yra nesuderinamas su tam tikrais moralės, etikos, humaniškumo principais, ši veikla prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 54 straipsniui, kuriuo yra saugoma gyvūnija⁹³.

⁹² Birutė Pranevičienė ir Aistė Vieraitytė. "Teisinė atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais", *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, (2021): 184-201 <https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/6542/5367>

⁹³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas dėl Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2, 10, 12 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo 1–4 straipsnių, 5 straipsnio 3, 5–9 dalių, Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo Nr. VIII-498 8 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo 1, 2 straipsnių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 2d.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/64988f3004ca11f08e9f87c0d053bf09>

Praktiniu Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 16 dalies taikymo pavyzdžiu gali būti Panevėžio apygardos teismo 2018 m. balandžio 12 d. nutartis, kur buvo nagrinėjamas skundas dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Biržų Valstybinės maisto ir veterinarinės tarnybos viršininko – valstybinio veterinarijos inspektoriaus nutarimu nubausto apelianto, už tai, kad Laikotarpyje nuo 2017 m. rugpjūčio 2 d. 10.00. val. iki 2017 m. rugpjūčio 2 d. 12.00 val., nepašalino ankstesnių ūkio subjekto veiklos patikrinimų metu nustatytų neatitikčių teisės aktų reikalavimams. Nustatyta, kad galvijai ganyklinio laikotarpio metu laikomi prišti ūkiniame pastate, galvijai negali mėgautis grynu oru, saule, trūksta apšvietimo, mėšlas kaupiamas ten pat už galvijų stovėjimo vietų ir jo yra tiek daug, yra apsunkintas priėjimas prie likusių dviejų galvijų, neužtikrinamas pilnavertis ir pakankamas galvijų šėrimas, galvijai lieso kūno ėmitimo, karvė ir telyčios šeriamos peraugusia ganykline žole⁹⁴. Alternatyvi gyvūnų nepriežiūros situacija 2023 m. sausio 26 d. nagrinėta Šiaulių apygardos teisme, kur apeliantui buvo paskirta 1 075 eurų bauda ir pritaikyta administracinio poveikio priemonė – gyvūnų konfiskavimas, už tai kad VMVT Kauno departamento pareigūnams 2021 m. spalio 25 d., atlikus neplaninį apelianto gyvūnų augintinių laikymo vietos patikrinimą, rasta 40 šunų įvairaus amžiaus ir veislių mišrūnai, kurie buvo laikomi gyvenamajame name (rūsyje, virtuvėje, kambaryje), lauke įrengtose būdose, ūkiniame pastate, pašiūrėse. Teritorija netvarkinga, daug pašalinių daiktų, kur gyvūnai gali susižeisti, indai išvartyti, pripildyti nešvaraus vandens, kai kurie mišrūnai agresyvūs, nesocializuoti, kiti šunys turintys baimės jausmą. Namų virtuvės patalpoje rasti trys šunys, iš kurių vienas trijų mėnesių amžiaus su galimai klastine žaizda kaklo srityje. Namų antrame aukšte rasti Vakarų Škotijos baltųjų terjerų mišrūnai – kalė su vada, galimai sergantys, nusividuriavę, jaučiasi stiprus amoniako kvapas, negydomi⁹⁵. Šios praktinės situacijos atskleidžia tai, jog dauguma veikų, kvalifikuotų Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 16 dalimi, apima pažeidėjo veikimą arba neveikimą, vykdant verslą (pavyzdžiui ūkininkavimas, gyvūnų veisimas) ir neužtikrinant gyvūnų gerovę atitinkančių, optimalius fiziologinius ir etologinius poreikius.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 498 veikas, numatytas Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 16 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 100 užfiksuotų veikų. Pakartotinai (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 17 dalis),

⁹⁴ Panevėžio apygardos teismo 2018 m. balandžio 12 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-55-581/2018, Infolex.

⁹⁵ Šiaulių apygardos teismo 2023 m. sausio 26 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-11-616/2023, Infolex.

laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija šių veikų neužfiksavo nė karto. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 112 veikų. Užfiksuotų veikų apimtis ir augantis skaičius rodo probleminę sritį. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 16 dalies pakeitimas įvyko 2021 metais, kur buvo padidinta nuobauda nuo vieno tūkstančio dviejų šimtų eurų iki dviejų tūkstančių eurų. Tai reiškia, jog atgrasomoji priemonė – nuobaudos padidinimas, prevenciškai, pažeidimų atžvilgiu, nesuveikė. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 16 dalies pažeidimai yra itin jautrūs tiek dėl nukentėjusiam padaromos fizinės ir (arba) turtinės žalos, tiek ir dėl kilusio pavojaus gyvūno sveikatai ar ne gyvybei dėl šio nepriežiūros.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 18 dalyje yra numatyta, kad žiaurus elgesys su gyvūnu, gyvūno kankinimas, kai dėl to gyvūnams gresia žūtis ar suluošinimas, užtraukia baudą nuo devynių šimtų iki trijų tūkstančių dviejų šimtų eurų. Remiantis Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 19 dalimi, pakartotinis veikos, numatytos šio straipsnio 18 dalyje, įvykdymas užtraukia baudą nuo dviejų tūkstančių dviejų šimtų iki šešių tūkstančių eurų. Esminis 346 straipsnio 16 ir 18 dalies skirtumas yra tas, jog pažeidimą tiriantis ir protokolą rašantis pareigūnas kvalifikuodamas veiką privalės įvertinti priežastinį ryšį tarp veiksmų ir sukeltos grėsmės gyvūnui žūtis ar būti suluošintam.

Praktiniu Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 18 dalies taikymo pavyzdžiu gali būti Klaipėdos apygardos teismo 2023m. Vasario 20d. nutartis, kur apeliantas, 2022-06-04, apie 13.00 val., einant link sankryžos, dėl mažareikšmės dingsties, užkliuvimo už nukentėjusiosios šuns pavadėlio, tyčia ranka suėmė už pavadėlio, jį patraukė, taip nusviesdamas šunį į šoną, o kadangi šuo miniatiūrinis (Maltos bišonas), jis dėl tokių apelianto veiksmų buvo išsviestas į orą ir už kelių metrų trenkėsi ant šaligatvio. Tą pačią dieną po įvykio šunį apžiūrėjus veterinarijos klinikoje, nustatyta, jog šuns širdies darbas tachikardiškas, šis dar pilnai neišėjęs iš šoko, girdimi karkalai plaučiuose, palpuojant krūtinės ląstą, šuo jaučia skausmą, šuniui buvo reikalingi medikamentai⁹⁶. Šios situacijos sprendimo kertinis dalykas - įrodyti veiką įvykdžiusio asmens tyčia, šiuo atveju, po apelianto užkliuvimo už šuns pavadėlio, šio norą panaudojant jėgą, patraukus už šuns pavadėlio, sukelti gyvūnui fizinį skausmą, sukeliant grėsmę jį suluošinti ir taip piktybiškai atsilyginti.

⁹⁶ „Klaipėdos apygardos teismo 2023m. Vasario 20d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-32-360/2023“, Infolex.

Remiantis administracinių nusižengimų registro duomenimis, policijos institucija, laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. fiksavo 131 veiką, numatytą Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 18 dalyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 26 užfiksuotos veikos. Pakartotinai (Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 10 dalis), laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija šią veiką fiksavo 1 kartą (šis vienas kartas fiksuotas ne per pastarųjų metų laikotarpį). Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus pastarųjų metų skaičius administracinių nusižengimų registre, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. policijos institucija fiksavo 24 veikas. Užfiksuotų veikų apimtis rodo, jog tai nėra tendencinga veika.

Atkreiptinas dėmesys, jog už Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio pažeidimus gali būti arba yra privaloma skirti poveikio priemones. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 20 dalyje yra numatyta, jog 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 dalyse numatytus pažeidimus gali būti skiriamas gyvūno konfiskavimas, o už 5¹, 5², 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 dalyse numatytus pažeidimus gyvūnų konfiskavimas skiriamas privalomai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakyme "dėl konfiskuotų ar kitaip valstybei perduotų ūkinių gyvūnų ir gyvūnų augintinių perėmimo, įtraukimo į apskaitą, įkainojimo, saugojimo, realizavimo ir nugaišinimo tvarkos aprašo patvirtinimo" numatyta, jog konfiskuotus gyvūnus perima Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Šie priima sprendimą ar gyvūnas yra tinkamas realizuoti parduodant ar tam yra netinkamas, šį galima perduoti kito asmens nuosavybei neatlygintinai arba reikia nugaišinti⁹⁷.

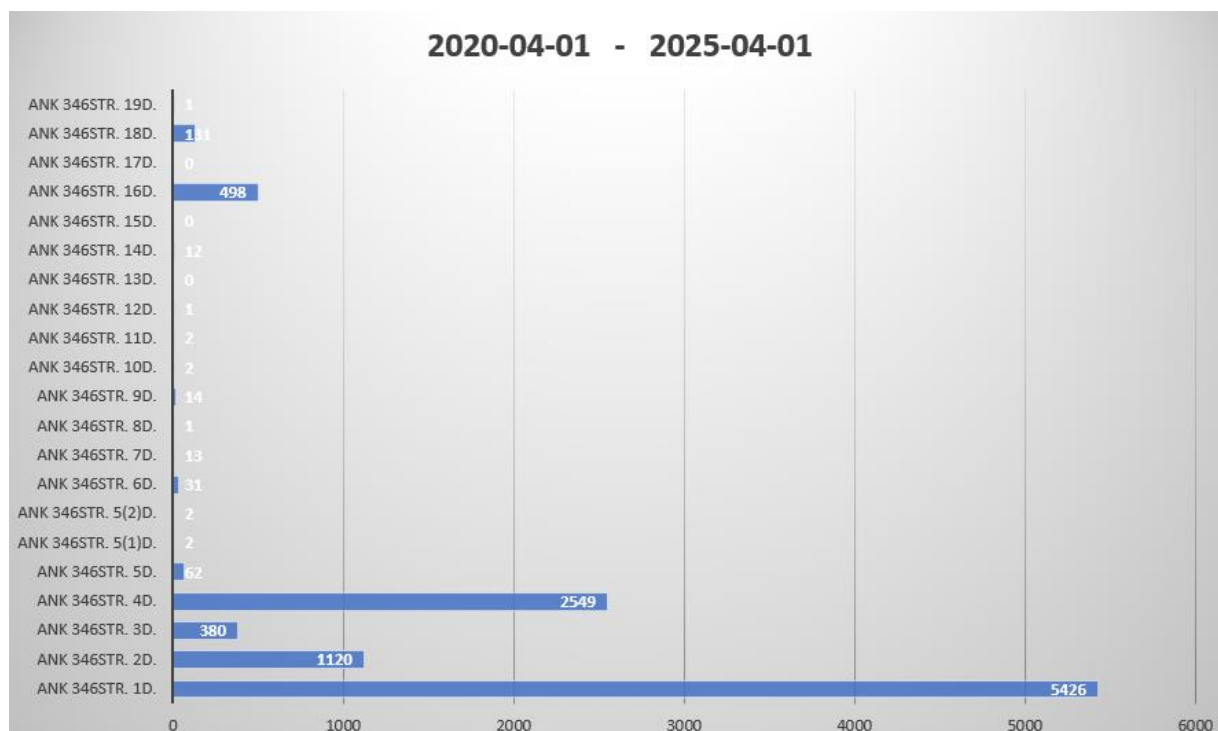
Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 21 dalyje numatyta, jog už šio straipsnio pažeidimus gali būti taikoma administracinio poveikio priemonė – įpareigojimas dalyvauti alkoholizmo ir narkomanijos prevencijos, ankstyvosios intervencijos, sveikatos priežiūros, resocializacijos, bendravimo su vaikais tobulinimo, smurtinio elgesio keitimo ar kitose programose

⁹⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas "dėl konfiskuotų ar kitaip valstybei perduotų ūkinių gyvūnų ir gyvūnų augintinių perėmimo, įtraukimo į apskaitą, įkainojimo, saugojimo, realizavimo ir nugaišinimo tvarkos aprašo patvirtinimo", TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 2d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/02bc09d0a7e111ebbcbbc2971cdac3cb>

(kursuose)⁹⁸. Taikoma poveikio priemonė turi būti motyvuota⁹⁹. Ši turi padėti įgyvendinti bausmės paskirtį.

Vizualiai surinkti statistiniai duomenys atvaizduoti paveikslėlyje Nr. 7, kur matyti nusikalstamų veikų, numatytų Administracinių nusižengimo kodekso 346 straipsnyje, pasiskirstymas laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. ir paveikslėlyje Nr. 8, kur matyti nusikalstamų veikų, numatytų Administracinių nusižengimo kodekso 346 straipsnyje, pasiskirstymas laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d.

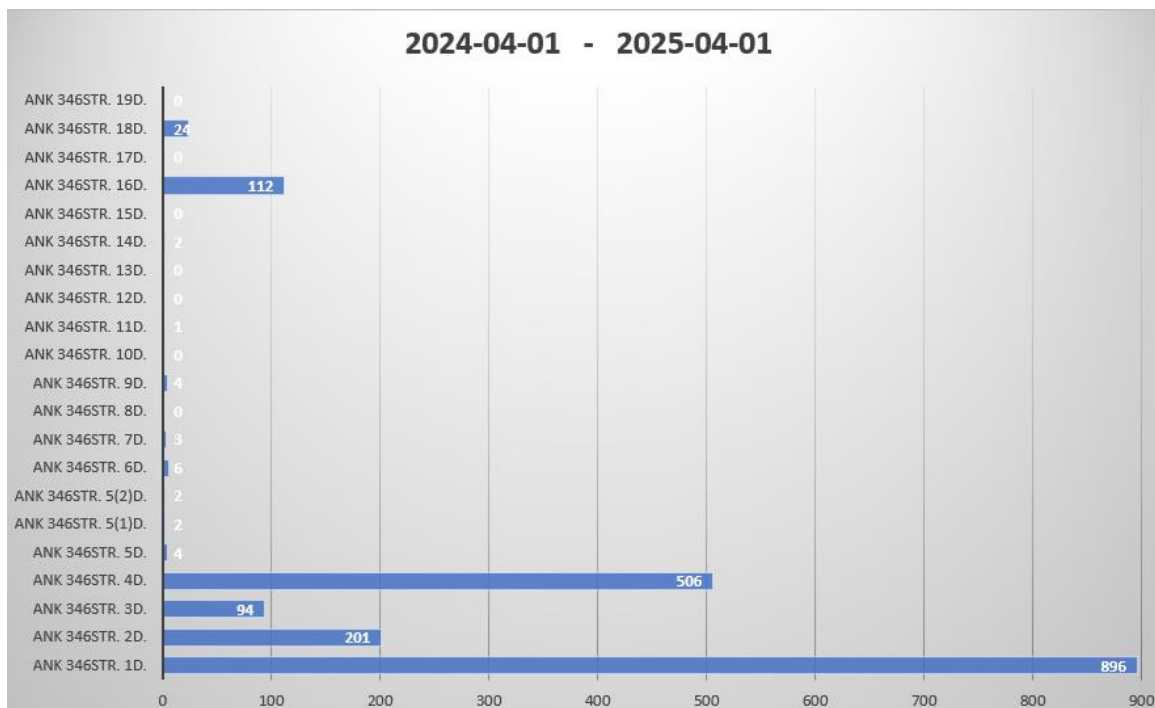
7 pav. Nusikalstamų veikų, numatytų Administracinių nusižengimo kodekso 346 straipsnyje, pasiskirstymas laikotarpyje nuo 2020m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d.

(Šaltinis: Administracinių nusižengimų registras)

⁹⁸ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31 d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legal/Act/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>

⁹⁹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas“ (2016): 527-528. https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/biuletenis_30-apibendrinimas.pdf

8 pav. Nusikalstamų veikų, numatytų Administracinių nusižengimo kodekso 346 straipsnyje, pasiskirstymas laikotarpyje nuo 2024m. Balandžio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d.

(Šaltinis: Administracinių nusižengimų registras)

Apibendrinus tyrimo metu surinktus statistinius duomenis, vien policijos įstaigose, per pastarųjų 5 metų laikotarpį, užfiksuotos 10235 Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnyje numatytos veikos, kai tuo tarpu šias tiria dar 3 institucijos. Tyrimo metu užfiksuotuose statistiniuose duomenyse, skaičiumi išsiskiria veikos, numatytos Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1, 2, 3, 16 dalyse, neretai tos pačios veikos įvykdomos ir pakartotinai. Remiantis teismų praktika, surinktais per pastaruosius penkerius bei vienerius metus užfiksuotų veikų policijos įstaigose, statistiniais duomenimis, išryškėjo gyvūnų nepriežiūros pažeidimai, kai šie sukelia grėsmę aplinkinių žmonių ramybei, sveikatai, turtui arba padaroma tiesioginė žala. Taip pat, išryškėjo žiauraus elgesio su gyvūnais probleminė sritis. Dalis ūkine veikla besiverčiančių asmenų, linkę nesivadovauti teisės aktais, detalizuojančiais ūkio gyvūnų priežiūrą, dėl to šie patiria baimę, stresą, kančias, skausmą. Bendraujant su VŠĮ „Kaimo grandinė“ atstovu, šis dūrė pirštu į gyvūnų gerovės ir apsaugos nuostatą, numatančią, jog ritualinis gyvūnų skerdimas nėra laikomas žiauriu elgesiu su gyvūnu. Nėra nė menkiausios abejonės, jog šiuo skerdimo metodu gyvūnas patiria baimę, stresą, kančias, skausmą, kas nėra suderinama su gerove ir apsauga. Taip pat, pabendravus su įstaigos „Gauruotas monstras“ atstove bei VŠĮ "Gyvūnų gerovės iniciatyva" atstove, šios išryškino perdėto švelnumo su gyvūnais augintiniais problemą. Šių siūlymu, iki įsigyjant gyvūną augintinį, šeimnininkui turėtų būti privalomi kursai, kurių metu, šie būtų supažindinami su gyvūnų psichologija, auklėjimo,

priežiūros subtilybėmis. Tokia sistema veiktų kaip prevencinė priemonė, padedanti atskirti pasiruošusius asmenis laikyti gyvūnus, nuo impulsyviai reaguojančių, neapsisprendusių asmenų, taip pat dovanojimo artimiesiems, draugams.

4.2 Gyvūnų gerovės užtikrinimo baudžiamosios atsakomybės aspektai

Baudžiamosios teisės pagrindu, siekiama apsaugoti gyvūnų gerovę ir užtikrinti jų (gyvūnų) apsaugą, taikant atsakomybę už nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. Baudžiamosios teisės priemonės, skirtos ginti žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus nuo nusikalstamų veikų Lietuvos Respublikoje yra įtvirtintos „Baudžiamajame kodekse“¹⁰⁰.

Nuostatos, tiesiogiai susijusios su gyvūnų apsauga nuo žiauraus elgesio su jais, yra įtvirtintos „Baudžiamojo kodekso“ keturiasdešimt ketvirtojo skyriaus – „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai dorovei“, 310 straipsnyje. Šiame straipsnyje, pirmojoje dalyje yra numatyta, jog „tas, kas žiauriai elgėsi su gyvūnu, jį kankino, jeigu dėl to gyvūnas žuvo arba buvo suluošintas, baudžiamas viešaisiais darbais arba buda, arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki vienerių metų“. Antroji šio straipsnio dalies nuostata numato atsakomybės taikymą ir juridiniams asmenims¹⁰¹. Baudžiamojo proceso kodekso 166 straipsnyje yra numatyta, jog ikiteisminis tyrimas pradedamas gavus skundą, pareiškimą, pranešimą apie nusikalstamą veiką arba prokurorui ar ikiteisminio tyrimo pareigūnui patiems nustatčius nusikalstamos veikos požymius. Baudžiamojo proceso kodekso 18 straipsnyje numatyta, jog ikiteisminio tyrimo pareigūnas yra ikiteisminio tyrimo įstaigoje dirbantis asmuo, o Baudžiamojo proceso kodekso 165 straipsnyje yra numatyta, jog ikiteisminio tyrimo įstaiga yra policija (taip pat ikiteisminio tyrimo įstaigomis yra Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Karo policija, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, Lietuvos Respublikos muitinė, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, kai tiriamos nusikalstamos veikos, išaiškėjusios šioms institucijoms atliekant tiesiogines funkcijas, numatytas jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose)¹⁰². Todėl, kalbant apie Baudžiamojo kodekso 310 straipsnio saugomas vertybes, policija ir prokuratūra yra vienintelės institucijos, galinčios pradėti šių veikų tyrimus. Remiantis „Lietuvos apeliacinio teismo Teismų praktikos skyriaus“ informacija,

¹⁰⁰ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2024m. Balandžio 9d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/asr>

¹⁰¹ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2024m. Balandžio 9d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/asr>

¹⁰² "Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas", TAR, žiūrėta 2024m. Balandžio 9d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/asr>

Baudžiamojo proceso tikslas yra „greitai ir išsamiai ištirti padarytą nusikalstamą veiką ir teisingai bei motyvuotai nubausti asmenį“¹⁰³, kad proceso eigai nebūtų kliudoma, teismo bylos nagrinėjimo metu gali būti taikomos kardomosios priemonės. Gyvūnų gerovės ir apsaugos atžvilgiu, gali būti skiriamos tokios kardomosios priemonės, kaip pavyzdžiui uždraudimas naudotis specialia teise, turto konfiskavimas, dalyvavimas smurtinių elgesį keičiančiose programose ir kitos priemonės.

Praktiniu Baudžiamojo kodekso 310 straipsnio taikymo pavyzdžiu gali būti Lietuvos aukščiausio teismo nutartis byloje Nr. 2K-578-222/2015, kur nuteistasis 2014 m. balandžio 14 d., apie 18.00 val., ginklu šovė į nukentėjusiojo rusų kurtų veislės šunį, kuris dėl vidinio nukraujavimo tą pačią dieną nugaišo. Kasatorius skundu siekė atkreipti teismo dėmesį, jog tyrimo metu nėra išaiškintos aplinkybės, koks įvykio metu ginklas, šaudmuo buvo panaudoti, taip pat, ar šaudmuo galėjo tik įstrigti po šuns oda. Teismas į šiuos argumentus atliepė, jog vis vien nenustatytas konkretus ginklas ar nesurastas šovinis, nekelia abejonių, jog būtent nuteistasis šovė į nukentėjusiojo šunį. Dar, nuteistasis teigė, jog šaudamas į nukentėjusiojo šunį, jis veikė būtinojo reikalingumo sąlygomis, nes šuo agresyviai puolė jo kur kas mažesnį šunį, galėjo užpulti ir jį patį, šis buvo nepiristas ir be antsnukio, kaip to reikalauja taisyklės. Teismas šiuos argumentus atmetė grįsdamas tuo, jog šioje situacijoje, kai šunys aplojo vienas kitą, bandė kandžiotis, buvo galima imtis kitų adekvačių priemonių, kad nebūtų sužalotas mažesnis kasatoriaus šuo, reikalingumo nušauti nukentėjusiojo šunį nebuvo. Nuteistajam liko galioti dar Varėnos rajono apylinkės teismo paskirta 376,50 Eur (10 MGL) dydžio bauda¹⁰⁴.

Žiauraus elgesio su ūkio gyvūnais pavyzdžiu gali būti Lietuvos aukščiausio teismo nutartis byloje Nr. 2K-112-511/2017, kur nuteistasis nuo 2010 m. gruodžio 23 d. iki 2013 m. kovo 28 d. ūkininkaudamas ir pažeisdamas Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo nuostatas, žiauriai elgėsi su gyvūnais. Fermoje auginamiems arkliams nesuteikė pakankamo šėrimo, girdimo, reikiamos priežiūros, būtinos veterinarinės pagalbos, juos laikė neatitinkančiomis jų rūšiai, amžiui, fiziologijai ir elgsenai sąlygomis, todėl 140 arklių buvo kankinami, iš jų 21 arklys žuvo, 119 arklių buvo paimti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2013 m. balandžio 3 d. nutartimi. Kasatorius kasaciniu skundu teigė, jog visi gyvūnai buvo gero įmitimo, todėl jokių neatidėliotinių priemonių jo

¹⁰³ „Lietuvos teismai“ Vilniaus apygardos teismas, Kardomosios priemonės – kokia jų paskirtis ir esminiai taikymo aspektai? Žiūrėta 2024m. Balandžio 9d. <https://vat.teismas.lt/naujienos/kardomosios-priemones-kokia-ju-paskirtis-ir-esminiai-taikymo-aspektai/482>

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-578-222/2015, Infolex.

prižiūrimam ūkiui nereikėjo, nes nei vienas auginamas gyvūnas nebadavo, jiems negrėsė žūtis ir tai pagrindžia dalies teisme dalyvavusių asmenų liudijimai. Taip pat, nuteistasis nurodė, jog nors Valstybinės Maisto Veterinarinės Tarnybos patikrinimo akte nurodoma, kad jo ūkyje rasta trylika arklių gaišenų, tačiau šie nepateikė gaišenų patologiniam anatomiciam tyrimui važtaraščių, šių gaišenų patologinio anatominio tyrimo aktų, todėl nėra galimybės padaryti išvadą dėl jų nugaišimo priežasčių. Aukščiausiasis teismas į kasatoriaus argumentus atliepė, jog įrodymų vertinimas ir jais pagrįstų išvadų byloje sprendžiamais klausimais darymas, yra teismo, priimančio baigiamąjį aktą, prerogatyva. Teismo proceso dalyvių pateiktų prašymų ar versijų atmetimas, įrodymų vertinimas ne taip, kaip to norėtų nuteistasis, savaime BPK normų nepažeidžia. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pagrįstai vadovavosi byloje surinktų įrodymų visuma. Aukščiausiasis teismas nutarė, kad nuteistasis auginamiems arkliams tyčia nesuteikė pakankamo šėrimo, girdymo, būtinos veterinarinės pagalbos, kai ji buvo reikalinga. Tai pagrindžia išvadą, kad šis žiauriai elgėsi su gyvūnais ir juos kankino. Toks nuteistojo elgesys sukėlė pasekmes – šių gyvūnų žūtį, todėl jo veika tinkamai kvalifikuota pagal BK 310 straipsnio 1 dalį¹⁰⁵.

Remiantis informatikos ir ryšių departamento duomenimis, laikotarpyje nuo 2020m. Sausio 1 d. iki 2025m. Balandžio 1 d. Lietuvos Respublikoje užregistruota 168 nusikalstamos veikos, numatytos Baudžiamojo kodekso 310 straipsnyje. Tai reiškia, jog vienerių metų vidurkis yra apie 33 užfiksuotos veikos. Siekiant išsiaiškinti ar šių veikų tendencija mažėjanti, peržvelgus naujausius informatikos ir ryšių departamento duomenis, nustatyta, jog laikotarpyje nuo 2024m. Sausio 1 d. iki 2024m. Gruodžio 31 d. užregistruotos 25 nusikalstamos veikos¹⁰⁶.

Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 18 dalyje numatyta veika (žiaurus elgesys su gyvūnu, gyvūno kankinimas, kai dėl to gyvūnams gresia žūtis ar suluošinimas) yra tarsi laipteliu švelnesnė nei numatytoji Baudžiamajame kodekse 310 straipsnyje. Esminis skirtumas yra tas, jog šioje administracinio pobūdžio veikoje žiauriu elgesiu yra sukeliamą gyvūnui grėsmė žūti ar būti suluošintam, o Baudžiamojo pobūdžio veikoje žiauriu elgesiu gyvūnas yra suluošinamas arba žūva.

Apibendrinus galima teigti, jog lyginant šių skirtingų teisės rūšių veikų, numatytų Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 18 dalyje ir Baudžiamojo kodekso 310

¹⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. gegužės 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-112-511/2017, Infolex.

¹⁰⁶ „Informatikos ir ryšių departamentas“ nusikalstamumo ir ikiteisminių tyrimų statistika, žiūrėta 2025m. Balandžio 10d. <https://www.ird.lt/lt/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu-paslaugos-3/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos-2/ataskaitos-3/nusikalstamumo-ir-ikiteisminių-tyrimu-statistika-2>

straipsnio 1 dalyje, statistinius duomenis, baudžiamojo pobūdžio veikų pasitaiko dažniau, todėl ši nusikalstama veika, nors ir rodikliai pastaraisiais metais yra mažesni nei penkerių metų vidurkis, dėl vertybinio svorio, priskirtina prie probleminių sričių.

IŠVADOS

Kiekviena gyvūnų rūšis, dėl atliekamo specifinio vaidmens, yra labai svarbi dedamoji ekosistemoje. Nors visuomenė palaipsniui supranta, jog gamta yra trapi ir nepakeičiama, tačiau antropocentriškas aplinkos suvokimas dažnai nusveria gyvūnų gerovės užtikrinimo svarbą, nes žmonės nėra pasiruošę visapusiškai atsisakyti asmeninių interesų į gyvūnus. Kompromisu tarp gyvūno išnaudojimo ir gyvūno gerovės, laikytinos teisės aktuose numatomos kančias mažinančios priemonės, reikalavimai, optimaliems gyvūno fiziologiniams ir etologiniams poreikiams tenkinti.

Visuomenė yra stipriai priklausoma nuo ūkio gyvūnų, šie atlieka itin svarbų vaidmenį žmonių gyvenime. Ūkio gyvūnai prisideda prie žmonių gerovės teikdami maisto, kailio ar kitą produkciją, gali pasitarnauti ūkio darbuose. Ūkio gyvūnų populiacija Europoje yra labai didelė, vien Lietuvoje veikia daugiau kaip 130 tūkstančių ūkio vienetų, kuriuose laikoma virš 11 milijonų ūkio gyvūnų, todėl šių priežiūra yra išskirtinai sudėtingas.

Glaudžiausią socialinį, emocinį ryšį žmogus užmezga su gyvūnais augintiniais. Populiariausios gyvūnų augintinių rūšys, tokios kaip katės, šunys, dekoratyviniai paukščiai, smulkūs žinduoliai, vandens gyvūnai, ropliai, kurių populiacija Europos Sąjunga siekia 349 milijonus, o Lietuvoje virš 427 tūkstančių, yra laikomi žmonių ne tik dėl estetinio jaukumo namuose, tačiau šie yra puikūs kompanionai fizinėje ar emocinėje vienatvėje - bendravimas, žaidimas ar gyvūno glostymas mažina streso ar nerimo lygį. Gyvūnai augintiniai gyvendami su žmogumi, adaptuojasi prie naminės aplinkos, atitrūksta nuo rūšiai būdingų įgūdžių apsirūpinti pačiu savimi, todėl išsivysto specifiniai pragyvenimo poreikiai, kuriais turi pasirūpinti gyvūno šeimininkas.

Europos Sąjunga yra pagrįstai vertinama, kaip taikanti vienus aukščiausių standartų, siekiant užtikrinti gyvūnų gerovę. Europos Sąjungos teisės aktuose yra detalizuojama tiek ūkio, tiek gyvūnų augintinių gerovė, nuo šių patekimo į nenatūralią aplinką, iki jų mirties. Teisės normos yra orientuotos į gyvūnų gerovę, vengiant skausmo, kančios, baimės, žiaurumo.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose, pradedant nuo svarbiausio dokumento, „Lietuvos Respublikos Konstitucijos“, yra skiriamas dėmesys gyvūnų gerovei užtikrinti. Kituose teisės aktuose detalizuojami reikalavimai gyvūnus įsigyjant, auginant, veisiant, globojant, vežant, parduodant, skerdžiant, pasirūpinant po šių mirties.

Atlikus praktinio gyvūnų gerovės įgyvendinimo analizę, paaiškėjo, jog vien policijos įstaigose, per pastarųjų 5 metų laikotarpį, užfiksuotos 10235 Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnyje numatytos veikos, kai tuo tarpu šias tiria dar 3 institucijos. Tyrimo metu užfiksuotuose

statistiniuose duomenyse, skaičiumi išsiskiria veikos, numatytos Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 1, 2, 3, 16 dalyse, neretai tos pačios veikos įvykdomos ir pakartotinai. Remiantis teismų praktika, surinktais per pastaruosius penkerius bei vienerius metus užfiksuotų veikų policijos įstaigose, statistiniais duomenimis, išryškėjo gyvūnų nepriežiūros pažeidimai, kai šie sukelia grėsmę aplinkinių žmonių ramybei, sveikatai, turtui arba padaroma tiesioginė turtinė, neturtinė žala.

Taip pat, išryškėjo žiauraus elgesio su gyvūnais probleminė sritis. Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 18 dalyje numatyta veika (žiaurus elgesys su gyvūnu, gyvūno kankinimas, kai dėl to gyvūnams gresia žūtis ar suluošinimas) yra tarsi laipteliu švelnesnė nei numatytoji Baudžiamajame kodekse 310 straipsnyje. Lyginant šių skirtingų teisės rūšių veikų, numatytų Administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio 18 dalyje ir Baudžiamojo kodekso 310 straipsnio 1 dalyje, statistinius duomenis, baudžiamojo pobūdžio veikų pasitaiko dažniau, todėl ši nusikalstama veika, nors ir rodikliai pastaraisiais metais yra mažesni nei penkerių metų vidurkis, dėl vertybinio svorio, priskirtina prie probleminių sričių.

PASIŪLYMAI

Atsižvelgiant į teismų praktiką, pokalbius su ekspertais, asmeninę patirtį dirbant 4 metus policijos įstaigose, surinktus per pastaruosius penkerius bei vienerius metus užfiksuotų veikų policijos įstaigose statistinius duomenis, gyvūnų gerovės užtikrinimo galimybės ir būdai galėtų būti:

- Gyvūnų keliamo triukšmo daugiabučiame pastate problemos prevenciniu sprendimu galėtų būti savivaldybės administracijos direktoriaus įsakyme dėl gyvūnų laikymo, įtvirtinant galimybę daugiabutį paversti zona be gyvūnų, surenkant daugiau nei pusę daugiabučio butų savininkų parašų. Jei iki parašų surinkimo daugiabutyje gyvena asmenys, turintys gyvūną augintinį, šių identifikacinis numeris turėtų būti įrašytas surinktų butų savininkų parašų dokumente.
- Užtikrinant gyvūno teisę į mirtį be skausmo, ritualinis skerdimas turėtų būti gražintas į žiaurais elgesio su gyvūnu sąrašą. Iki 2013 metų, ritualinis skerdimas buvo Lietuvos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymu pripažintas kaip žiaurus elgesys su gyvūnais, tačiau manoma, jog minėtų laikmečiu, Rusijai paskelbus sankcijas maisto produkcijai iš ES šalių, Lietuvai siekiant rasti kelią į kitas verslo rinkas, 2014 metais įsigaliojo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas "dėl ritualinio skerdimo, kontrolės, mėsos apskaitos, ženklinimo ir realizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo".
- Siekiant sumažinti žiaurais elgesio su gyvūnais augintiniais atvejų skaičių Lietuvoje, iki juos įsigyjant, šeimininkui galėtų būti privalomi kursai, kurių metu, šie būtų supažindinami su gyvūnų psichologija, auklėjimo, priežiūros subtilybėmis. Tokia praktika yra taikoma Vokietijoje, jai pokalbio metu pritarė įstaigos „Gauruotas monstras“ atstovė. Moters teigimu, žiaurus elgesys pasireiškia ne tik gyvūnų nepriežiūra, fiziniu kankinimu, mušimu, tačiau ir perdėtu švelnumu, kas nėra suderinama su gyvūno psichologija, tokiu būdu yra iškreipiamas gyvūno elgesys, šis atitraukiamas nuo prigimtinių instinktų. Šiai idėjai taip pat pritaria VŠĮ "Gyvūnų gerovės iniciatyva". Įstaigos atstovė pažymi, jog tokia sistema veiktų kaip prevencinė priemonė, padedanti atskirti pasiruošusius asmenis laikyti gyvūnus, nuo impulsyviai reaguojančių, neapsisprendusių asmenų, taip pat dovanojimo artimiesiems, draugams. Kursai galėtų būti vedami veterinarinėse, gyvūnų dresūros įstaigose, po kurių žmogus gautų pažymėjimą, įrodantį bendrųjų gyvūno priežiūros kompetencijų įgijimo faktą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Moksliniai žurnalai:

1. Buivydas, Julius ir Rolandas Bleizgys, „Gyvūnų gerovės tyrimai robotizuotoje karvidėje“, *Agroinžinerija ir energetika: VDU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo žurnalas*, (2020): 139-143. <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/a1ee1787-6dac-49e6-b974-11c3299e257b/content>
2. Pranevičienė, Birutė ir Aistė Vieraitytė „Gyvūnų konfiskavimas dėl žiauraus elgesio su jais“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: mokslinis žurnalas*, (2022): 120-135. <https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/9554f232-b44d-41f6-b55e-2384721ebf75/content>
3. Potts, Richard, ir Christopher Sloan, „What does it mean to be human?“, *National Geographic Books*, (2010), 45-53
https://humanorigins.si.edu/sites/default/files/HO_044_055_CHAP_3.pdf
4. Puri, Devyani, „Feminism: Past and present“, *International Journal of Literary Studies* (2015): 117.
<https://www.proquest.com/openview/7893b40116b3fe8f711923e147ffa989/1?cbl=2032131&pq-origsite=gscholar>
5. Bartkienė, Aistė, Moralės ribos ir paribiai: nuo bioetikos iki gyvūnų teisių (2017): 57-70.
<https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2017~1519655906990/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
6. David, Thomas, „Improving the Law for Animals: a Campaigning Lawyer’s Perspective“, *Liverpool Law Review*, (2022): 107-121.
https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8781699/pdf/10991_2022_Article_9293.pdf
7. Karosevičienė, Kristina ir Erika Matulionytė-Jarašūnė. „Biologinės įvairovės išsaugojimo teisinio reguliavimo ypatumai“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: mokslinis žurnalas*, (2015): 70-82 <https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/5819>
8. De Queiroz, Kevin "The Linnaean hierarchy and the evolutionization of taxonomy, with emphasis on the problem of nomenclature", *Aliso: A Journal of Systematic and Floristic Botany* (1997): 125-144.
<https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1316&context=aliso>
9. Nedzinskas, Egidijus ir Nijolė Bankauskienė, „Sąvokų atsakingumas ir atsakomybė semantiniai ryšiai su etikos kategorijomis“, *Šiaulių universiteto leidykla*, (2009): 136-144.
<https://epubl.ktu.edu/object/elaba:6082903/index.html>

10. Pranevičienė, Birutė ir Aistė Vieraitytė. "Teisinė atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais", *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, (2021): 184-201
<https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/6542/5367>
11. Šurkienė, Genė, Irina Jurenko, Andrius Kavaliūnas ir Rita Sketerskienė „Naminiai gyvūnai mokinių aplinkoje, elgesys su naminiais gyvūnais ir mokinių žinios apie neigiamą gyvūnų įtaką vaikų sveikatai“, *Visuomenės sveikata: Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Visuomenės sveikatos instituto žurnalas*, (2013): 89-95.
[https://visuomenessveikata.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2\(61\)/VS%202013%202\(61\)%20ORIG%20S%20Naminiai%20gyvunai.pdf](https://visuomenessveikata.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2013.2(61)/VS%202013%202(61)%20ORIG%20S%20Naminiai%20gyvunai.pdf)
12. Stravinskas, Paulius, Sigita Lesinskienė ir Genė Šurkienė „Naminių gyvūnų laikymo sąsajos su vaikų psichikos sveikata“, *Žurnalas: Vaikų pulmonologija ir alergologija* (2015): 71-74.
https://www.pediatrija.org/multisites/pediatrija/images/stories/pdf/zurnalas/2015_1/vaiku%20alergologija%20ir%20pulmonologija_2015-1.pdf#page=71
13. Paleckaitis, Mindaugas „Naminiai gyvūnai – langas į pasaulį akliesiems“, *Mano ūkis* (2012): 52-53. <https://lsmu.lt/cris/entities/publication/b2fe7cfb-0f0f-4a97-a144-c18fce162a7b>
14. Stuogė, Ina ir Vytautas Ribikauskas "Galvijų gerovės įvertinimas Lietuvos ūkiuose." *Specializuotas leidinys mėsinių galvijų augintojams*, (2016): 52-53.
<https://lsmu.lt/cris/entities/publication/7b734d84-c6e4-49c8-852e-a2b12360e1d6>
15. Vytautas Ribikauskas "Triušių gerovė triušininkystės ūkiuose", *Rekomendacijos gyvulininkystei*, (2011): 61-72. <https://lsmu.lt/cris/entities/publication/40c7c417-d3f0-4223-abb1-fd4ae8100e81>
16. Strelkauskaitė-Buivydienė, Indrė, ir Rolandas Bleizgys "Gyvūnų gerovės tyrimai mėsinių galvijų tvarte", *Agroinžinerija ir energetika: VDU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo žurnalas* (2020): 18-21. <https://www.vdu.lt/cris/entities/publication/9ef58447-f650-4fc7-a61e-35d932b15ff5>
17. Rozga, Rokas ir Rolandas Bleizgys "Optimalaus mikroklimato formavimas mėsinių galvijų tvarte", *Agroinžinerija ir energetika: ASU Žemės ūkio inžinerijos fakulteto mokslo populiarinimo ir gamybos žurnalas*, (2018): 110-114.
<https://www.vdu.lt/cris/entities/publication/3305d32a-905a-4c30-a236-3ec889d3f278>

Elektroninės knygos:

18. Rubšys, Antanas ir Česlovas Kavaliauskas, *Biblija: Pradžios knyga*, Ekumeninis leidimas, 1999. <https://www.bible.com/lt/versions/420-lbd-eku-a-rub%C5%A1io-ir-%C4%8C-kavaliausko-vertimas-su-antrojo-kanono-knygomis>

19. Aristotelis, „Politika“ 1997. <https://academiaadfontes.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/02/aristotelis-politika-1.pdf>
20. Ragulskytė-Markovienė, Rasa, *Aplinkos teisė*, Eugrimas, 2005, 16-17. <https://books.google.lt/books?id=jOW463w7svkC&lpg=PA5&ots=mm4eb5o7UI&dq=Tarptautin%C4%97%20aplinkos%20teis%C4%97&lr&hl=lt&pg=PA16#v=onepage&q&f=false>
21. Zhang, Zhi-Qiang. , *Animal biodiversity: An outline of higher-level classification and survey of taxonomic richness*, Magnolia press, 2011, 7-9. https://books.google.no/books?id=r3_DVd5DtGEC&lpg=PA3&ots=veBCFG8tJY&dq=animals%20taxonomy&lr&hl=lt&pg=PA3#v=onepage&q=animals%20taxonomy&f=false

Teisės aktai:

22. „Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas“ TAR, Žiūrėta 2023m. Lapkričio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8DDDD8D87491/asr>
23. „Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį“, žiūrėta 2024m. Balandžio 2d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:12007L/TXT>
24. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 98/58/EB, Žiūrėta 2024m. Lapkričio 24d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:31998L0058>
25. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2017/625, Žiūrėta 2025m. Vasario 4d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lit/TXT/?uri=CELEX%3A32017R0625>
26. Tarybos reglamentas Nr. 1/2005, Žiūrėta 2024m. Lapkričio 25d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005R0001>
27. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009, Žiūrėta 2025m. Vasario 2d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/ALL/?uri=CELEX%3A32009R1099>
28. „Europos konvencija dėl skerdžiamų gyvūnų apsaugos“, Žiūrėta 2024m. Balandžio 2d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.228605>
29. „Europos konvencija dėl namuose laikomų gyvūnų apsaugos“, žiūrėta 2025m. Vasario 5d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.230381>
30. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 576/2013, žiūrėta 2025m. Vasario 5d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A32013R0576>
31. „Lietuvos Respublikos Konstitucija“, TAR, žiūrėta 2024m. Balandžio 3d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.47BB952431DA/asr>

32. „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas dėl galvijų pastatų technologinio projektavimo taisyklių ŽŪ TPT 01:2009 patvirtinimo“, TAR, Žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A2F88F0BC640/asr>
33. „Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakymas dėl kailinių gyvūnų laikymo reikalavimų patvirtinimo“, TAR, Žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3b5f51f0696a11e4b6b89037654e22b1/asr>
34. „Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakymas dėl viščiukų broilerių laikymo reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.51EC59E889B4/asr>
35. „Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktorius įsakymas dėl vištų dedeklių gerovės reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 5d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/aa8edce0ddd611e99681cd81dcdca52c/asr>
36. „Lietuvos Respublikos Valstybės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl gyvūnų priverstinio skerdimo“, TAR, žiūrėta: 2025m. Vasario 6d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BC17E1F5812C/asr>
37. „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas dėl ritualinio skerdimo, kontrolės, mėsos apskaitos, ženklinimo ir realizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, žiūrėta Balandžio 3d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/06eaa9108f5d11e4a98a9f2247652cf4>
38. „Lietuvos Respublikos Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl veterinarijos reikalavimų gyvūnų augintinių veisėjams patvirtinimo“, TAR, Žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A85A25E585F6/asr>
39. „Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas dėl gyvūnų augintinių ženklinimo ir registravimo taisyklių patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/db9f0200386811efbdaea558de59136c>
40. „Lietuvos Respublikos Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl gyvūnų augintinių gaišėnų tvarkymo veterinarijos reikalavimų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.260879/asr>
41. „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“ TAR, žiūrėta: 2024m. Balandžio 9d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ebe66c0262311e5bf92d6af3f6a2e8b/asr>
42. „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu, nustatymo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 27d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/bd37ffa0884811ed8df094f359a60216>

43. „Aplinkos apsaugos departamento prie aplinkos ministerijos direktoriaus įsakymas dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu, nustatymo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 27d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8bcc1940c01011ea9815f635b9c0dcef>

44. „Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu, nustatymo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 27d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/da2d48d0cc1111e6a2cac7383cbb90a3>

45. „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Trečioji knyga. Šeimos teisė“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/asr>

46. „Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 26, 90, 224, 242, 244, 2591, 282 ir 320 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos respublikos baudžiamojo kodekso 310 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 4, 5 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų aiškinamasis raštas“, žiūrėta 2025m. Kovo 29d.

https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAD/a958a821c24111e48799bc57840226ce/340c9003c2c211e48799bc57840226ce/format/ISO_PDF/

47. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymu „dėl kovinių ir pavojingų šunų veislių sąrašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 29d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0181B55D0111>

48. „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. B1-290 „dėl pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, veisimo, dresavimo, prekybos, laikymo ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c37e13309e3c11eea5a28c81c82193a8>

49. „Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus įsakymas dėl valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. B1-290 „dėl pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, veisimo, dresavimo, prekybos, laikymo ir kovinių šunų bei kovinių ir pavojingų šunų mišrūnų laikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Kovo 31d.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c37e13309e3c11eea5a28c81c82193a8>

50. „Aiškinamasis raštas dėl Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2, 3, 5, 7, 13, 14 straipsnių pakeitimo ir 8 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 346 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų“, žiūrėta 2025-03-31 https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAP/2d8167f066c711e7a53b83ca0142260e/4da8c2a166c711e7a53b83ca0142260e/format/ISO_PDF/
51. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas dėl Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2, 10, 12 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo 1–4 straipsnių, 5 straipsnio 3, 5–9 dalių, Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo Nr. VIII-498 8 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo 1, 2 straipsnių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/64988f3004ca11f08e9f87c0d053bf09>
52. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas "dėl konfiskuotų ar kitaip valstybei perduotų ūkinių gyvūnų ir gyvūnų augintinių perėmimo, įtraukimo į apskaitą, įkainojimo, saugojimo, realizavimo ir nugaišinimo tvarkos aprašo patvirtinimo", TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 2d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/02bc09d0a7e111ebbcbbc2971cdac3cb>
53. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas“ (2016): 527-528. https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/biuletenis_30-apibendrinimas.pdf
54. „Aplinkos apsaugos departamento prie aplinkos ministerijos direktoriaus įsakymas dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklių patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 14d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/058850a03e1f11eb8d9fe110e148c770/asr>
55. „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas“, TAR, žiūrėta 2025m. Balandžio 14d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CB941ADCC055>

Tinklapiai:

56. „Archaeology“ World's Oldest Spears. Žiūrėta 2025m. Sausio 31d. <https://archive.archaeology.org/9705/newsbriefs/spears.html>
57. „Sentient media“ Martin's Act at 200 — Reflecting on the First Animal Welfare Law. Žiūrėta: 2024m. Lapkričio 22d. <https://sentientmedia.org/martins-act-at-200/>
58. „Eur-Lex“ Ekosistemos. Žiūrėta 2025m. Sausio 2d. <https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/glossary/ecosystem.html>

59. „Eur-Lex“ Ekosistema. Žiūrėta: 2025m. Sausio 2d. <https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/glossary/ecosystem.html>
60. „Eur-Lex“ Gyvūnų gerovė. Žiūrėta 2025m. Sausio 28d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM:animal_welfare
61. „Our world in data“ How many species are there? Žiūrėta: 2025m. Kovo 16d. https://ourworldindata.org/how-many-species-are-there?fbclid=IwY2xjawJDubRleHRuA2FlbQIxMAABHRS76G_ys9IV_uofQ2HhabqzKsWrs8ovJtBf2agzI0lVP2LBnlZOdf5DrQ_aem_yuRoz3Oa6fQ3BjnjlC9DQ
62. „Eur-Lex“ biologinė įvairovė. Žiūrėta 2025m. Kovo 16d. <https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/glossary/biodiversity.html>
63. „Libretext biology“ systematics and classification. Žiūrėta: 2025m. Kovo 16d. https://bio.libretexts.org/Workbench/General_Ecology_Ecology/Chapter_7%3A_The_History_of_Life_Systematics_and_Phylogeny/7.6%3A_Systematics_and_Classification
64. „Frontiers“ Assessing and evaluating human-wildlife interactions for coexistence in shared landscapes. Žiūrėta: 2025m. Kovo 16d. <https://www.frontiersin.org/journals/conservation-science/articles/10.3389/fcosc.2024.1456072/full>
65. „Livestocker“ Poultry farming in Europe. Žiūrėta 2025m. Sausio 3d. <https://livestocker.eu/2024/05/28/poultry-farming-in-europe/>
66. „Eurostat“ Agricultural production - livestock and meat. Žiūrėta 2025m. Vasario 3d. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agricultural_production_-_livestock_and_meat
67. „Statista“ Number of pet animals in Europe in 2023, by animal type. Žiūrėta 2025m. Vasario 3d. <https://www.statista.com/statistics/453880/pet-population-europe-by-animal/>
68. „World Animal Protection Canada“ 7 reasons why you shouldn't keep wildlife as exotic pets. Žiūrėta 2025m. Kovo 19d. <https://www.worldanimalprotection.ca/blogs/7-reasons-why-you-shouldnt-keep-wildlife-pets/>
69. „Lions Tigers and Bears“ Why Exotic Animals Aren't Pets: Support Sanctuaries, Not the Exotic Pet Trade. Žiūrėta 2025m. Kovo 19d. <https://www.lionstigersandbears.org/why-exotic-animals-arent-pets-support-sanctuaries-not-the-exotic-pet-trade/>
70. „Association of Zoos and Aquariums“ Why Wild Animals Don't Make Good Pets. Žiūrėta 2025m. Kovo 19d. <https://www.aza.org/connect-stories/stories/why-wild-animals-dont-make-good-pets>

71. „Faktų apie Europos Sąjungą suvestinės“ Lisabonos sutartis. Žiūrėta 2024m. Balandžio 2d. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/5/lisabonos-sutartis>
72. „Eur-Lex“ ūkio gyvūnų apsauga. Žiūrėta 2025m. Vasario 2d. <https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/summary/protection-of-farmed-animals.html?fromSummary=30>
73. „Valstybinė maisto ir veterinarinė tarnyba“ Šalutiniai gyvūnų produktai. Žiūrėta 2025m. Vasario 4d. <https://vmvt.lrv.lt/lt/gyvunu-sveikata-ir-gerove/gyvunu-sveikata/salutiniai-gyvuniniai-produktai/>
74. „Eur-Lex“ Žmonėms vartoti neskirti šalutiniai gyvūniniai produktai, Žiūrėta 2025m. Vasario 4d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM:sa0025>
75. „Oficialios statistikos portalas“ Lietuvos aplinka, žemės ūkis ir energetika, 2022m., Žiūrėta 2024m. Balandžio 4d. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-aplinka-zemes-ukis-ir-energetika-2022/zemes-ukis/bendroji-informacija>
76. „Oficialios statistikos portalas“ Gyvulių ir paukščių skaičius metų pradžioje, žiūrėta 2024m. Balandžio 4d. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=adec9462-386b-4349-a9ed-d725032c26fe#
77. „Žemės ūkio duomenų centras“ 2024 metų ataskaita, žiūrėta 2025m. Vasario 6d. <https://zudc.lt/statistika/2024-metu-ataskaita/>
78. „Lietuvos teismai“ Vilniaus apygardos teismas, Kardomosios priemonės – kokia jų paskirtis ir esminiai taikymo aspektai? Žiūrėta 2024m. Balandžio 9d. <https://vat.teismai.lt/naujienos/kardomosios-priemones-kokia-ju-paskirtis-ir-esminiai-taikymo-aspektai/482>
79. „Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba“ Gyvūnų globėjų sąrašas, žiūrėta 2025-04-10 <https://vmvt.lrv.lt/lt/gyvunu-sveikata-ir-gerove/gyvunu-gerove/gyvunai-augintiniai/reikalavimai-gyvunu-globejams-ir-globos-namams/gyvunu-globeju-sarasas/>

Teismų praktika:

80. „Kauno apygardos teismo 2018 m. balandžio 20 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-176-238/2018“, Infollex.
81. „Vilniaus regiono apylinkės teismo Vilniaus rajono rūmų 2011 m. rugsėjo 2 d. nutarimas Nr. II-55-892/2011“, Infollex.
82. „Panevėžio apygardos teismo 2018 m. balandžio 9 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-58-768/2018“, infollex.

83. „Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-142-810/2018“, Infolex.
84. Panevėžio apygardos teismo 2018 m. balandžio 12 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-55-581/2018, Infolex.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo temos pavadinimas: Gyvūnų augintinių bei ūkio gyvūnų gerovės ir žmogaus teisių į juos suderinamumas.

Kiekviena gyvūnų rūšis, dėl atliekamo specifinio vaidmens, yra labai svarbi dedamoji ekosistemoje. Žmogus yra stipriai priklausomas nuo ūkio gyvūnų, dėl šių maistinės ar kitos (kailis, oda) produkcijos, dirbamosios jėgos. Glaudžiausią socialinį, emocinį ryšį žmogus užmezga su gyvūnais augintiniais, kurie ne tik suteikia jaukumo namuose, tačiau šie yra puikūs kompanionai fizinėje ar emocinėje vienatvėje. Gyvūnai kaip ir žmonės, jaučia skausmą, baimę, kitas kančias, turi fiziologinius ir etologinius poreikius, todėl visuomenės moralinė ir teisinė pareiga, šiais pasirūpinti, juos ginti ir saugoti.

Siekiant atskleisti magistro baigiamojo darbo temą, iškeltas darbo tikslas: Atskleisti teisinio reguliavimo, kuriuo siekiama suderinti gyvūnų augintinių bei ūkio gyvūnų gerovę ir žmogaus teisių į juos, įgyvendinimo praktiką. Tikslui pasiekti nustatyti darbo uždaviniai: 1. Pristatyti gyvūnų gerovės sampratą ir reikšmę; 2. Išanalizuoti gyvūnų gerovės užtikrinimo teisinius aspektus; 3. Atlikti praktinio gyvūnų gerovės įgyvendinimo analizę; 4. Aptarti gyvūno gerovės užtikrinimo galimybes ir būdus. Magistro baigiamojo darbo ginamasis teiginys: Gyvūnų gerovės užtikrinimas reikalauja, kad žmonės atsisakytų asmeninių interesų, kurie kelia fizines ar psichines kančias gyvūnams.

Darbas susideda iš keturių skyrių. Pirmame skyriuje analizuojami gyvūnų gerovės svarbos aspektai, pristatoma gyvūnų įvairovė. Antrame skyriuje pateikiama gyvūnų gerovės ir žmogaus teisių į gyvūnus teisiniai aspektai. Trečiame skyriuje atliekama praktinio gyvūnų gerovės įgyvendinimo analizė. Ketvirtame skyriuje aptariamos gyvūno gerovės užtikrinimo galimybės ir būdai.

Remiantis mokslinės literatūros, teisės aktų ir kitų šaltinių analize, pateikiami gyvūno ir žmogaus santykio suderinamumo moraliniai ir teisiniai aspektai. Teismų praktikos, administracinių nusizengimų, baudžiamųjų nusikalstamų veikų statistinių duomenų analize, pokalbių su ekspertais, asmeninės patirties dirbant 4 metus policijos įstaigose pagrindu, pateikiamas Lietuvoje taikomų teisės normų, kuriomis siekiama suderinti gyvūnų gerovę ir žmogaus teises į gyvūnus, vertinimas.

Empirinio tyrimo metu nustatyta, jog Lietuvoje, policijos įstaigose, yra užregistruojamas reikšmingas skaičius veikų, peržengiančių gyvūno gerovės sampratą. Atlikus ekspertinį vertinimą, jų įvardytos probleminės sritys Lietuvoje yra vis dar galiojantis ritualinis ūkio gyvūnų skerdimas ir lengvai prieinamas gyvūnų augintinių įsigijimas.

Magistro baigiamajame darbe pateikiamos išvados ir pasiūlymai, kurie padėtų žmogaus teises į gyvūnus įgyvendinti neperžengiant gyvūno gerovės sampratos ribų.

SUMMARY

Title of the Master's thesis: Compatibility of Welfare and Human Rights of Pets and Farm Animals.

Each animal species, due to the specific role it plays, is a very important component in the ecosystem. Man is heavily dependent on farm animals, for their food or other (fur, skin) production, and labor power. A person establishes the closest social, emotional connection with pets, which not only provide comfort in the home, but these are excellent companions in physical or emotional loneliness. Animals, like humans, feel pain, fear, and other suffering, have physiological and ethological needs, therefore it is the moral and legal duty of society to protect and take care of them.

In order to reveal the topic of the master's thesis, the aim of the thesis was set: To reveal the practice of implementing the legal regulation aimed at harmonizing the welfare of pets and farm animals and human rights to them. To achieve the goal, the tasks of the work have been set: 1. To present the concept and meaning of animal welfare; 2. To analyse the legal aspects of animal welfare; 3. To carry out an analysis of the practical implementation of animal welfare; 4. To discuss the possibilities and ways of ensuring the welfare of the animal. Defense statement of the Master's thesis: Ensuring animal welfare requires people to abandon personal interests that cause physical or mental suffering to animals.

The work consists of four sections. The first chapter analyzes the aspects of the importance of animal welfare and presents the diversity of animals. The second chapter presents the legal aspects of animal welfare and human rights to animals. The third chapter provides an analysis of the practical implementation of animal welfare. The fourth chapter discusses the possibilities and ways of ensuring animal welfare.

Based on the analysis of the scientific literature, legislation and other sources, the moral and legal aspects of the compatibility of the animal-human relationship are presented. On the basis of the analysis of case law, administrative offences, criminal offences statistics, interviews with experts, personal experience of 4 years working in police institutions, an assessment of the legal norms applied in Lithuania aimed at harmonising animal welfare and human rights to animals is presented.

During the empirical investigation, it was established that in Lithuania, a significant number of acts are registered in police institutions that go beyond the concept of animal welfare. After the expert assessment, the problem areas they identified in Lithuania are the ritual slaughter of farm animals and the easily accessible acquisition of pets.

The Master's thesis presents conclusions and proposals that would help to implement human rights to animals within the limits of the concept of animal welfare.